

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
СТАУЛЕННЕ ДА БЕЖАНЦАЎ — ПЫТАННЕ АГУЛЬНАЙ ЦЫВІЛІЗАЦЫІ ГРАМАДСТВА 2 стар.

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА
ЗАПРАШАЕМ ДА АБМЕРКАВАННЯ ЗАКОНА АБ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПАЛІТЫЦЫ У АДНОСНАХ ДА СУАЙЧЫННІКАЎ ЗА МЯЖОЙ 3 стар.

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА 2 стар.

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ
Уладзімір МУЛЯВІН: “У “ПЕСНЯРОЎ” ЁСЦЬ БУДУЧЫНЯ” 4 стар.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
“ЖЫЦЦЕ І ВЕРА” 5 стар.

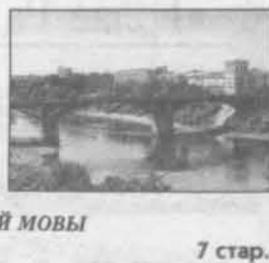
ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: УКРАЇНА, Польшча 6 стар.

ЖЫЦЦЕВЫЯ СЮЖЭТЫ
СТО КАРУНКАЎ З ПЯЛЁСТКАЎ 4 стар.

ГОСЦІ З СОЛТ-ЛЕЙК-СІЦІ 6 стар.

“ВЕРШЫ ДЛЯ ЭЛЬЗЫ” Крыстофера ЛЕАНДОЭРА У ПЕРАКЛАДЗЕ СА ШВЕДСКАЙ МОВЫ Рыгора БАРАДУЛІНА 7 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

1 жніўня 2001 года
Цана 112 рублёў

№ 31 (2745)
E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

ВЫБАРЫ

НА ЭКВАТАРЫ ЗАЎСЁДЫ ГОРАЧА

На Беларусь у гэтым годзе навалілася небывалая спякота — перакрыты шматгадовыя рэкорды. А ў палітычным жыцці краіны адбываюцца падзеі не менш гарачыя, паколькі будучая выбарчая кампанія ўжо “перайшла экватар” — 20 ліпеня скончыўся тэрмін збору подпісаў за прэтэндэнтаў. Як аказалася, акрамя Аляксандра Лукашэнка, ініцыятыўная група якая здала ў Цэнтральную выбарчую камісію 395 тысяч подпісаў, запаветную колькасць (100 тысяч) змаглі сабраць толькі тры альтэрнатыўныя кандыдаты: Сямён Домаш, Сяргей Гайдукевіч і Уладзімір Ганчарык. Нагадаем, што стартавалі ў прэзідэнцкай гонцы 22 прэтэндэнты.

А 21 ліпеня адбылася знакавая падзея: “мяцежная пяцёрка”, у якую аб’ядналіся найбольш значныя сапернікі цяперашняга кіраўніка дзяржавы — экс-прэм’ер-міністр Міхаіл Чыгір, экс-губернатар Сямён Домаш, экс-міністр абароны Павел Казлоўскі, кіраўнік камуністаў краіны Сяргей Калякін і цяперашні прафсаюзнаы лідэр Уладзімір Ганчарык, пасля шматгадзінага закрытага пасяджэння аб’явіла грамадскасці краіны, што адзіным кандыдатам ад іх абраны менавіта Уладзімір Ганчарык.

Гэта досыць рызыкаўны крок, таму што канчатковага зацвярджэння Цэнтрвыбаркамам яшчэ не прайшоў ні адзін. Зрэшты, як было заяўлена на імпрывізаванай (адразу пасля заканчэння пасяджэння) прэс-канферэнцыі, усе яны будуць працаваць адзіным штабам. Такі “расклад” прадуглежвае, што адзіны кандыдат ад апазіцыі будзе карыстацца не толькі падтрымкай электарата ўсіх членаў “пяцёркі”, але і тых, каго аб’ядноўвае Каардынацыйная рада дэмакратычных сіл, куды ўваходзяць і іншыя альтэрнатыўныя кандыдаты са сваімі штабамі і арганізацыйнай структурай. Калі ж агульнымі намаганнямі ўдасца зрабіць выбары “празрыстымі”, то шанцы ў адзінага кандыдата павялічацца.

Ва ўсякім выпадку, менавіта пра гэта гаварылі на сустрэчы з журналістамі ў Мінску Генеральны сакратар Асацыяцыі арганізатараў выбараў краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы (ААВЦУЕ) Золтан Тот з Венгрыі, старшыня Цэнтрвыбаркама Расіі Аляксандр Вешнякоў, члены ЦВК Расіі і Украіны. Гэта прадстаўнічая дэлегацыя цэлы тыдзень працавала ў Беларусі, сустрэчалася як з афіцыйнымі прадстаўнікамі, так і з “апазіцыянерамі”, у выніку чаго прадставіла беларускаму боку падрабязны дакумент, у якім выказала сваё бачанне абстаноўкі і свае пажаданні, а таксама пэўныя рэкамендацыі. У іх ліку — недапушчальнасць злоўжывання выкарыстаннем адміністрацыйных або фінансавых сродкаў у мэтах выбарання і перадвыбарчай агітацыі.

Аляксандр Вешнякоў пасля Мінска правёў у Варшаве перамовы з кіраўніком Бюро па дэмакратыі і правах чалавека (БДПЧ) АБСЕ Герардам Штудманам, дзе быў “скаардынаваны пункт гледжання і па ацэнцы выбараў, і па тых магчымых рэкамендацыях, якія будуць выпрацаваны міжнародным згуртаваннем”. У выніку была прынята сумесная заява аб уваходжанні назіральнікаў ад расійскай Цэнтральнай выбарчай камісіі ў склад місіі АБСЕ па назіранні за прэзідэнцкімі выбарамі ў Беларусі.

Гэта і добрая навіна, і адначасова дрэнная. Бо калі афіцыйны Мінск адмовіцца прыняць рэкамендацыі ААВЦУЕ і АБСЕ, то на прызнанне выбараў легітымнымі наўрад ці можна разлічваць. А калі прыме, то гэта наўрад ці “аблягчыць жыццё” пакуль што галоўнаму прэтэндэнту. Але тады ўжо ніхто не адважыцца зганіць правядзенне выбараў.

Юрый ВАЛОШЫН.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

ІЛЛЯ

2 жніўня на Беларусі вернікі грэка-візантыйскай царквы адзначаюць свята ў гонар Святога прарока Іллі.

У адной з легенд, запісаных на Мазыршчыне, апавядаецца: “Даўно тое было, як яшчэ сам Бог па зямлі хадзіў. Аддаў Бог увесь свет Іллі і Пятру. Але вядома, дзе два паны, там ніколі ладу няма. Адзін насыпае дождж, а другі — пагоду. Плачуць хмары, не ведаюць, што рабіць, каго слухаць. Пойдзе дождж, то Пятро бяжыць ды крычыць, паецца на чым свет стаіць:

— Закачэньне на 3-й стар.

СПОРТ

ПАРАШУТНЫ СПОРТ. На II Сусветных авіяцыйных гульніх у Іспаніі зборная каманда Беларусі заваявала два прызавыя месцы. Серабро — у жаночай каманды ў групавых скачках на дакладнасць прыземлення. У склад каманды ўваходзяць Галіна Раковіч, Алена Ярмальчук, Наталля Нікіціч, Алена Ціхмановіч, Наталля Зіміна. Усяго тры сантыметры прайгралі нашы дзяўчаты кітаянкам.

У індывідуальных акрабачных скачках бронзавы медаль у Алены Ярмальчук.

У агульнакамандным заліку жанчыны — чацвёртыя сярод 13 каманд, мужчыны — трынаццатыя сярод 27 каманд.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

АЛІМПІЙЦЫ

СІДЗЯК Віктар Аляксандравіч (фехтаванне на шаблях) — чатырохразовы алімпійскі чэмпіён: 1968 год — у камандзе, 1972 — у асабістым першынстве, 1976, 1980 гады — у камандзе.

Сярэбраны прызёр Алімпіяды 1972-га (у камандзе), бронзавы прызёр Алімпіяды 1976 года (у асабістым першынстве). Заслужаны майстар спорту СССР.

Нарадзіўся 24 лістапада 1943 года ў горадзе Анжэра-Суджанска Кемеравскай вобласці. Скончыў інстытут фізічнай культуры і спорту ў горадзе Мінску (1973 год), Акадэмію спорту ў Неапалі (Італія, 1993 год). У Мінску з 1970 года.

Падрыхтаваў 12 чэмпіёнаў Італіі.

Шабліст Віктар Сідзяк у некаторых беларускіх спартыўных даведніках прадстаўлены як уладальнік... трох залатых алімпійскіх медалёў. Не ведаючы падрабязнасцей, многія перыядычныя выданні таксама “пазбаўляюць” праслаўленага спартсмена ўзнагароды 1968 года, аргументуючы гэта тым, што “Сідзяк тады выступаў за Украіну”.

— Ну і што ж мне цяпер рабіць?! — справядліва абурэецца алімпійскі чэмпіён. — Можна чацвёрты, а дакладней, першы — самы дарагі медаль, скаваць і нікому не паказаць?

Калі я прыехаў у Мінск, то шабельнае фехтаванне тут было ў “зародкавым” стане. Мы від спорту падымалі ў Беларусі, а зараз беларускія журналісты выкрэсліваюць з майго жыцця самую памятную алімпіяду ў жыцці...

— Закачэньне на 8-й стар.

АФІЦЫЙНА

БЕЛАРУСЬ І КІТАЙ — СТАБІЛЬНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА Ў НОВЫМ СТАГОДДЗІ

Манумент Перамогі стаў месцам традыцыйнага цырыманіялу ўскладання вянка. На гэты раз аддаць даніну павагі памяці тых, хто цаной сваіх жыццяў выратаваў свет ад фашызму, на плошчу Перамогі прыехаў Старшыня Кітайскай Народнай Рэспублікі Цзян Цзэмін.

НА ЗДЫМКАХ: Старшыня Кітайскай Народнай Рэспублікі Цзян Цзэмін і міністр замежных спраў Беларусі Міхаіл ХВАСТОЎ у час ускладання вянка.

— Закачэньне на 2-й стар.

АФІЦЫЙНА (Пачатак на 1-й стар.)

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

БЕЛАРУСЬ І КІТАЙ — СТАБІЛЬНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА ў НОВЫМ СТАГОДДЗІ

У БЕЛАРУСІ НАДАЮЦЬ АСАБЛІВАЕ ЗНАЧЭННЕ ПЕРШАМУ ВІЗІТУ СТАРШЫНІ КНР ЦЗЯН ЦЗЭМІНЯ

Адносіны дзвюх краін грунтоўна адзінствя поглядаў па большасці міжнародных праблем, і мы высока ацэньваем бескарыслівую падтрымку кітайскага кіраўніцтва, якую яно аказвае Беларусі па ўсіх напрамках. Аб гэтым заявіў кіраўнік беларускай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка, прымаючы 19 ліпеня ў сваёй рабочай рэзідэнцыі лідэра Кітайскай Народнай Рэспублікі. Кіраўнікі Беларусі і Кітая чарговы раз пацвердзілі агульнасць сваіх пазіцый у адносінах да Дагавора па ПРА, які з'яўляецца краевугольным каменем глабальнай стратэгічнай стабільнасці і міжнароднай бяспекі. Яны выказаліся за нарошчванне цеснага ўзаемадзеяння ў рамках ААН і іншых міжнародных арганізацый. Абодва бакі падтрымліваюць прынцыпы шматпаларнасці светаўладкавання, фарміраванне новага справядлівага і рацыянальнага палітычнага і эканамічнага парадку на планеце.

Акрамя Расіі і Кітая, у свеце няма іншых дзяржаў, з якімі ў нашай рэспубліцы так эфектыўна развіваецца супрацоўніцтва ў розных галінах. А ў яго аснове, паводле слоў Прэзідэнта Беларусі, ляжаць дынамічныя гандлёва-эканамічныя адносіны. Дарэчы, за першыя пяць месяцаў гэтага года тавараабарот паміж нашымі краінамі склаў 102,5 мільёна долараў. У бліжэйшы час дзве дзяржавы плануюць павялічыць гандаль у 2—3 разы і выйсці на ўзровень 500 мільёнаў долараў ЗША.

У ходзе перагавораў Цзян Цзэмін даў пазітыўную ацэнку стану беларуска-кітайскага супрацоўніцтва і выказаў упэўненасць у «цудоўных перспектывах яго далейшага развіцця». Паводле слоў высокага госця, за дзесяць гадоў з моманту ўстанавлення дыпламатычных адносін удалося дасягнуць многага. У актыве дзвюх дзяржаў знаходзіцца каля пяцідзсяці розных дагавораў і пагадненняў, падтрымліваюцца пастаянныя кантакты паміж кіраўніцтвам абедзвюх краін, і, што самае галоўнае, намечаны рамкі развіцця доўгатэрміновага супрацоўніцтва ў розных галінах. Пры гэтым Цзян Цзэмін падкрэсліў, што ўзаемаадносіны Беларусі і Кітая заснаваны на роўнасці і неўмяшанні ва ўнутраныя справы дзвюх суверэнных дзяржаў. І такая палітыка будзе праводзіцца і надалей.

НА ЗДЫМКАХ: Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА правёў сустрэчу са Старшынёй Кітайскай Народнай Рэспублікі Цзян ЦЗЭМІНЯМ; адбыліся перамовы Старшыні КНР Цзян Цзэміна з прэм'ер-міністрам Беларусі Уладзімірам ЯРМОШЫНЫМ; кіраўнікі Нацыянальнага сходу Беларусі — Старшыня Савета Рэспублікі Аляксандр ВАЙТОВІЧ і Старшыня Палаты прадстаўнікоў Вадзім ПАПОЎ у час сустрэч са Старшынёй Кітайскай Народнай Рэспублікі.

БелТА.
Фота Віктара ТАЛОЧКІ.

На 1 ліпеня 2001 года ў Беларусі зарэгістравана 28 300 малых прадпрыемстваў, 171 000 індывідуальных прадпрыемальнікаў. Вага малага прадпрыемальніцтва ў ВУП складае 6,5 працэнта ў вырочцы ад рэалізацыі прадукцыі і 10 працэнтаў па аказанні паслуг. У сферы малага бізнесу зараз занята 544 200 чалавек, альбо 12,1 працэнта эканамічна актыўнага насельніцтва.

Пра гэта паведаміў на прэс-канферэнцыі з нагоды 5-годдзя стварэння Міністэрства прадпрыемальніцтва і інвэстыцый яго кіраўнік Анатоль СКАРБЕЛ. За пяцігодку была створана цэлая інфраструктура: 49 цэнтраў падтрымкі прадпрыемальніцтва, Фонд нацыянальнага развіцця прадпрыемальніцтва, інфармацыйна-маркетынгавая сістэма, 2 тэхнапаркі, а таксама ў межах сумеснай з ПРААН праграмы сфарміраваны 8 бізнес-інкубатары.

З 1997 па 2000 год абсалютная лічба малага прадпрыемальніцтва ўзрасла на 30 працэнтаў, а колькасць занятых у гэтай галіне — на 165 працэнтаў. Па арыентацыі бізнес-структур першае месца займаюць гандаль і грамадскае харчаванне (42,7 працэнта), другое — прамысловасць (20,8 працэнта), трэцяе — будаўніцтва (11,5 працэнта).

Дарэчы, у жніўні гэтага года на разгляд урада будзе вынесена канцэпцыя развіцця прадпрыемальніцтва да 2005 года.

За 5 апошніх гадоў паказчык ВУП Беларусі павялічыўся на 30 працэнтаў. У той жа час выкарыстанне энерга-рэсурсаў знізілася на 5,4 працэнта. Каб 1990 годзе выкарыстанне электраэнергіі ў краіне складала 50 мільярд кВт/г у год, то зараз гэтая лічба складае 33 мільярд кВт/г.

Гэтыя факты прывёў старшыня Дзяржаўнага камітэта па энергазберажэнні і энергетычнаму нагляду Рэспублікі Беларусь Леў ДУБОВІК.

Беларусь сёння апыраджае ўсе краіны СНД па рэалізацыі праграмаў праекта энергазберажэння, узгодненага з еўрапейскай эканамічнай камісіяй ААН. Праграма, разлічаная на 1995—2000 гады, не толькі выканана, але і перавыканана. У краіне ўсё шырэй выкарыстоўваюцца альтэрнатыўныя энергетычныя крыніцы. Хутка пад Мінскам пачне функцыянаваць ветраўстаноўка.

Ігар ЧАРТКОВ.

ФЕСТИВАЛІ

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

НАДЗЕІ СПРАЎДЗІЛІСЯ

Пасляхова завяршыўся X Міжнародны фестываль мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».

НА ЗДЫМКУ: салісткі ўзорнага ансамбля класічнага танца «Піруэт» Аляся АБРАМЕНКА і Алена СЯРГЕЕВА — удзельніцы фестывалю.

Фота БелТА.

Уражанні аб фестывалі нашага спецыяльнага карэспандэнта Таццяны КУВАРЫНАЙ — у наступным нумары.

У чэрвені сусветная грамадскасць адзначыла 50-годдзе з дня стварэння Упраўлення Вярхоўнага камісара УВКБ ААН па справах бежанцаў. Сёлета спяўняецца 50 гадоў з часу прыняцця Канвенцыі ААН аб статусе бежанцаў. Гэта стала падставай для правядзення ў Мінску шэрагу мерапрыемстваў — семінара па праблеме бежанцаў, прыёму УВКБ ААН для журналістаў, прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі, дзеячаў урада.

СПАДЗЯВАННІ І РЕАЛІІ

Для нашай жа газеты з'явілася яшчэ адна падстава нагадаць пра праблему бежанцаў у свеце і ў Беларусі. Цікава, што УВКБ ААН было створана на 5 гадоў як часовае структура. Сёння, калі бежанцамі і перамешчанымі асобамі ў свеце з'яўляюцца каля 22 мільёнаў чалавек, такі рамантызм здаецца дзіўным. Пасля жудасных ахвяр другой сусветнай вайны пакаленне, якое перанесла ваеннае ліхалецце на сваіх плячах і праз уласную душу, не магло ўявіць, што свет не набудзе мудрасці і цяпласці. У 1951 годзе людзі былі ўпэўнены ў неабходнасці пераадолення наступстваў вайны. Яны верылі, што такое больш не паўторыцца. Яны памыліліся.

Замест старых з'явіліся новыя праблемы. Эміграцыя як

СТАЎЛЕННЕ ДА БЕЖАНЦАЎ —

пытанне агульнай цывілізаванасці грамадства

адлюстраванне натуральнага жадання людзей жыць лепей існавала ў свеце заўсёды. Але бежанцы — гэта людзі, якія шукаюць у іншай краіне паратунку, не маюць аховы з боку сваёй дзяржавы. Па словах прадстаўніка Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў Богдана Нагайлы, на Беларусі галоўная праблема, звязаная з інашаземцамі, не колькасць бежанцаў, а існаванне соцэн нелегальных мігрантаў. Аднак свае статусны імі дзяржава павінна імкнуцца будаваць гуманна. Бежанцы маюць права атрымліваць абарону праз законныя правыя працэдурны. Галоўная перашкода — эканамічны складанасці, якія не даюць магчымасці поўнасцю рэалізаваць патэнцыял. Калі б на Беларусі была больш спрыяльная эканамічная сітуацыя, гэта дазволіла б ажыццявіць лепшую падрыхтоўку спецыялістаў, павялічыць колькасць персаналу беларускіх міграцыйных службаў і, канешне, палепшыць узровень тэхнічнага аснашчэння. У любым выпадку, Богдан Нагайла сцвярджае, што за апошнія пяць гадоў сітуацыя на Беларусі з ажыццяўленнем пра-

воў бежанцаў змянілася ў лепшы бок.

ЗАБАБОНЫ

Цяпер адной з важных задач з'яўляецца паляпшэнне стаўлення грамадскасці да людзей, якія шукаюць прытулку ў нашай краіне. Многія чамусьці думваюць, што бежанцы пагражаюць эканамічнай бяспецы краіны. На самай справе дзяржава выдаткоўвае на гэтую сферу невялікія сродкі. Летась з дзяржбюджэту на патрэбы бежанцаў патрачана 1 мільён 290 тысяч рублёў (каля 920 долараў ЗША). Кожны, хто прэтэндуе на статус бежанца ў нашай краіне, пасля падачы заявы атрымлівае аднаразовую дапамогу ў памеры адной мінімальнай заробтнай платы (сёння гэта 7500 рублёў, што складае прыкладна 5 долараў ЗША). Бываюць выпадкі, калі тым, хто мае вострую матэрыяльную патрэбу, дадаткова выплачваецца 1—3 мінімальныя зарплаты. Пасля вырашэння пытання таксама выдзяляецца адна мінімальная зарплата, але не больш чатырох за ўвесь перыяд разгляду справы.

З лічбаў відавочна, што дабрабыт бежанцаў — асабістая справа кожнага. І яшчэ ёсць адзін момант: па беларускаму заканадаўству тэрмін разгляду заявы можа цягнуцца да шасці месяцаў. Пакуль не вынесена канчатковага рашэння, інашаземец не мае права легальна працаваць. Дарэчы, такое палажэнне дзейнічае ў большасці краін свету. На Беларусі зноў-такі з-за недахопу сродкаў у міграцыйных службаў сітуацыя ўскладняецца тым, што тут няма пункта для пражывання бежанцаў. Такім чынам, ім прыходзіцца здымаць кватэру. А аднапакаёўка на ўскраіне Мінска абыходзіцца мінімум 35 долараў ЗША ў месяц.

Часта можна пачуць думку, быццам бежанцы спрыяюць крываваму абстаноўкі. Але статыстыка сведчыць, што працэнт злчынасці сярод інашаземцаў у нашай краіне нізкі. З 1997 года, калі Беларусь пачала прымаць бежанцаў, толькі двое з іх былі прыцягнуты да крывавага адказнасці.

Яшчэ адно апасенне, што пануе ў грамадстве, — гэта страх перад вялікай колькасцю інашаземцаў, якія пачнуць

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

ІЛЛЯ

— Пачатак на 1-й стар. —

— Што вы, патаскухі, робіце, нашто мочыце сена, цяпер жа людзі косяць?!

— Нам, — кажуць, — Ілля прыказаў!

— Ах, вы... — лаяцца Пятро, — я вам пакажу Іллю! Ілля наробиць гнілля.

Ухопіць Пятро мятлу і паразганяе хмары, а неба чысценька адмяце. Адкуль ні вазьміся — Ілля. Крычыць, аж неба і зямля дрыжыць, і ўжо ліне такі дождж...

Жаляцца людзі Богу, што паны дзяруцца, а ў мужыкоў чубы трасуцца — пасварыцца Бог на Іллю. А той кажа, што столькі нечысці развялося, чарцей, што трэба іх громам пабіць, бо ўвесь свет залаганяць, падыме такі тарарам, што аж зямля стогне".

Такія ўяўленні аб барацьбе прарока Іллі з "нячысцкамі" маюць пад сабой глебу. Пасля Пятра сонца паварочваецца на восень, ночы становяцца больш золькімі, караеце светлавы дзень, паступова пачынае адміраць прырода — ападае лісце, сохне прыдарожная трава, халаднее вада ў рэках. І павер'е такое ў народзе: калі Ілля дажджом будзе мачыць, то пасля гэтага свята ўжо нельга купацца: на цэле могуць з'явіцца балаякі.

У дзень Святога Іллі катэгарычна забаранялася працаваць. Людзі маліліся ў царкве Богу, рабілі ў сям'і святочнае

застолле. У гэты час заканчвалася касавіца.

Ад Іллі амаль па ўсёй Беларусі пачыналі ўборку жыта. "Будзе жыта — будзе й жытка", — адзначаюць сяляне.

З дня прарока Іллі наступаў адказны перыяд ў паляўнічых, якія выязджалі ў пушчы, бары адстрэльваць звяроў і дзікіх птушак.

Шмат у беларускім фальклоры з імем прарока Іллі звязана прыказак, прымавак: "Святы Ілля — слаўная жняя", "На Святога Іллюша з новых круп каша", "Пётр-Павел час убавіў, а Ілля-прарок удвая ўвалок".

Прадкавалі: калі на Іллю сухі пагодны дзень — будзе добры сенакос на атаве, калі ж дзень спякотны — чакай доўгай зімы, ідзе дождж — арэхі папаліць маланка.

"Ілля блізка — гніся, бабка, нізка, уставай раненька, ды й жні пазенька".

"На Іллю да абеда лета, а пасля абеда восень".

"Святы Ілля копы лічыць".

"Ілля ваное з чарцямі, б'е іх перунамі".

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

НА ЗДЫМКУ: на Дняпры каля Лоева.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА

ЗАПРАШАЕМ
ДА АБМЕРКАВАННЯ ЗАКОНА

У адпаведнасці з даручэннем Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Дзяржаўным камітэтам па справах рэлігій і нацыянальнасцей падрыхтаваны прапановы аб уключэнні ў план законапраектнай дзейнасці на 2002 год распрацоўкі "Закона Рэспублікі Беларусь аб суайчынніках", якія пражываюць за мяжой". Акрамя гэтага, пададзены абгрунтаванні, наколькі патрэбны гэты закон, прыкладная структура будучага закона і інфармацыя аб сферы, якую будзе закон рэгуляваць.

Дзеля агульнай карысці Дзяржкамітэт хацеў бы атрымаць ад суайчыннікаў прапановы па праекту структуры данага законапраекта, а таксама пэўныя фармулёўкі артыкулаў.

Акрамя таго, варта было б мець арыгіналы і пераклады законаў, якія дзейнічаюць у краінах пражывання нашых суайчыннікаў, што тычацца іх узаемаадносін. У Дзяржкамітэт перададзены законы Славакіі, Германіі, ёсць нарматыўныя акты Расійскай Федэрацыі. Аднак трэба было б яшчэ больш шырока вывучыць матэрыялы з іншых краін, і тут распрацоўшчыкі спадзяюцца на дапамогу беларускай дыяспары.

Законапраект павінен быць прадстаўлены ў Савет Міністраў для папярэдняга абмеркавання да 1 кастрычніка 2001 года. Гэта звязана яшчэ з тым, што пры правядзенні Кангрэса суайчыннікаў у

лістападзе 2001 года (пакуль што плануецца гэты час) распрацоўшчыкі хацелі б прапанаваць яго ўдзельнікам досыць поўны праект "Закона аб суайчынніках...".

Незалежна ад абставін, Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь будзе працягваць работу над законапраектам, таму заклікаем дасылаць прапановы да часу прыняцця закона, што можа адбыцца ў 2002 годзе.

Дзяржкамітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей будзе ўдзячны, калі да падрыхтоўкі законапраекта далучацца таксама і грамадскія арганізацыі ў Беларусі, з якімі супрацоўнічае беларуская дыяспара.

Будучы закон павінен улічваць інтарэсы не толькі беларусаў, але і людзей іншых нацыянальнасцей, урадзінцаў Беларусі.

Закон будзе гарантаваць беларускай дыяспары пэўную абарону яе правоў на Радзіме і за яе межамі, замацуе базу для заключэння міжнародных пагадненняў на карысць нацыянальных меншасцей.

Усе прапановы і меркаванні па "Закоме Рэспублікі Беларусь аб суайчынніках, якія пражываюць за мяжой", дасылайце ў Дзяржкамітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей: 220029, Мінск, вуліца Камуністычная, 11, т.ф. (017) 2846344 ці на адрас рэдакцыі газеты "Голас Радзімы".

ПРАЕКТ СТРУКТУРЫ

«ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ СУАЙЧЫННІКАХ,
ЯКІЯ ПРАЖЫВАЮЦЬ ЗА МЯЖОЙ»

Адносіны з суайчыннікамі за мяжой з'яўляюцца важным накірункам знешняй і ўнутранай палітыкі Рэспублікі Беларусь. Абарона асноўных правоў і свабод чалавека і грамадзяніна садзейнічае палітычнай і нацыянальнай стабільнасці, умацаванню супрацоўніцтва паміж народамі і дзяржавамі.

Суайчыннікі, якія пражываюць за мяжой, могуць разлічваць на Рэспубліку Беларусь у здзяйсненні сваіх грамадзянскіх, палітычных, сацыяльных, эканамічных і культурных правоў, а таксама захавання самабытнасці.

Дзейнасць Рэспублікі Беларусь у галіне адносін з суайчыннікамі за мяжой павінна праводзіцца ў адпаведнасці з агульнапрынятымі прынцыпамі і нормамі міжнароднага права і міжнароднымі пагадненнямі Рэспублікі Беларусь з улікам заканадаўства краін пражывання суайчыннікаў.

Закон аб суайчынніках вызначае прынцыпы і мэты дзяржаўнай палітыкі Рэспублікі Беларусь у адносінах да суайчыннікаў за мяжой, асновы дзейнасці арганізацый дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь па рэалізацыі ўказанай палітыкі.

Артыкул 1. Асноўныя палітыкі (суайчыннікі, суайчыннікі за мяжой і інш.).

Артыкул 2. Прызнанне і пацвярджэнне прыналежнасці суайчыннікаў да груп, прадугледжаных законам.

Артыкул 3. Падставы для пацвярджэння прыналежнасці суайчыннікаў да груп, прадугледжаных законам.

Артыкул 4. Прынцыпы і мэты дзяржаўнай палітыкі ў адносінах да суайчыннікаў.

Артыкул 5. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь у галіне адносін з суайчыннікамі.

Артыкул 6. Асновы адносін з грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, што пражываюць за мяжой.

Артыкул 7. Адносіны з асобамі, якія жывуць у краінах былога СССР.

Артыкул 8. Адносіны з выхадцамі (эмігрантамі).

Артыкул 9. Адносіны з нашчадкамі суайчыннікаў.

Артыкул 10. Пытанні грамадзянства ў адносінах з суайчыннікамі.

Артыкул 11. Уезд у Рэспубліку Беларусь, перамяшчэнне па яе тэрыторыі і выезд суайчыннікаў з Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 12. Прававое становішча суайчыннікаў — замежных грамадзян і асоб без грамадзянства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 13. Асновы дзейнасці па рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі Рэспублікі Беларусь у адносінах да суайчыннікаў.

Артыкул 14. Падтрымка суайчыннікаў у галіне асноўных правоў і свабод чалавека і грамадзяніна.

Артыкул 15. Падтрымка суайчыннікаў у эканамічнай і сацыяльнай галінах.

Артыкул 16. Падтрымка суайчыннікаў у галіне культуры, мовы, адукацыі.

Артыкул 17. Падтрымка суайчыннікаў у галіне інфармацыі.

Артыкул 18. Паўнамоцтвы Рэспублікі Беларусь у галіне адносін з суайчыннікамі.

Артыкул 19. Фінансаванне дзейнасці Рэспублікі Беларусь у галіне адносін з суайчыннікамі.

Артыкул 20. Прадастаўленне льгот і пераваг суайчыннікам, іх арганізацыям, фізічным і юрыдычным асобам Рэспублікі Беларусь, замежным асобам і арганізацыям, якія аказваюць падтрымку суайчыннікам.

Артыкул 21. Прадстаўніцтва інтарэсаў суайчыннікаў у арганізацыях дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь і статус Кангрэса замежных суайчыннікаў.

ЗДАРЭННІ

ГАДЗЮКІ Ў СПЯКОТУ ШАЛЕЮЦЬ

Як засведчыла ўрач аддзела вострых атручванняў Гродзенскай бальніцы хуткай дапамогі Наталля Іназемцава, у гарачыя перыяды лета медыкі значна часцей аказваюць дапамогу пацярпелым ад укусаў гадзюк і нават вужоў, чым у халаднаватых.

Прыязджаць на Беларусь у сувязі з далучэннем нашай краіны да міжнароднай Канвенцыі аб статусе бежанцаў (адзіныя еўрапейскія дзяржавы, што не далучыліся да канвенцыі — Украіна і Малдова). Спецыялісты сцвярджаюць, што такога не адбудзецца. Беларусь гістарычна і геапалітычна з'яўляецца краінай актыўных міграцыйных працэсаў. У пачатку 90-х гадоў наша краіна прымала штогод каля 10 тысяч грамадзян былога СССР. Далучэнне да Канвенцыі, наадварот, дазволіць прыцягнуць дадатковыя сродкі краін-донараў для ўрадавых і няўрадавых арганізацый, якія займаюцца на Беларусі праблемай бежанцаў. Для інфармацыі: галоўны донор УВКБ ААН — ЗША.

КРАІНЫ-ДОНАРЫ І ВЫДАТКІ

У 1999 годзе ЗША зрабілі ўзнос каля 292 854 078 долараў. За імі ідзе Японія — 136 805 321 і Еўрапейская камісія — 97 622 890 долараў ЗША. А ўсяго на патрэбы бежанцаў было патрачана 912 611 011 долараў ЗША. Беларусь не з'яўляецца донарам УВКБ ААН. Але 2 працэнты сродкаў (у асноўным аплата адміністрацыйных расходаў) гэтая арганізацыя атрымлівае з рэгулярнага бюджэту ААН, у які робіць узносы і Беларусь.

Праблема бежанцаў з'яўляецца цалкам апалітычнай. Па словах юрыста УВКБ ААН на Беларусі Віталія Маслоўскага, стаўленне да бежанцаў — гэта

тэрных прыметах медыкі ўстанавілі, што ён пацярпеў ад укусу гадзюкі. Сам пацярпелы, па яго словах, нечакана адчуў востры боль, затым ацёк, які хутка павялічваўся, і рэзкае пажарэнне самаадчування. Якім чынам напала змяя, ён не паспеў заўважыць.

Алена РУДЗЬ.

краін і наяўнасць дзяржаўнасці ў Іране.

Вышэй прыводзіліся лічбы, што выдаткоўваюцца на вырашэнне праблемы бежанцаў. Але трэба адзначыць, што ўзровень міжнароднай дапамогі, якая аказваецца дзяржавам, значна адрозніваецца. Ён напрамую залежыць ад лаяльнасці сусветнай грамадскасці да ўладаў краіны. Для прыкладу, возьмем афганскіх бежанцаў. Большасць з іх трапіла ў Іран падчас крызісу ў Афганістане 1979 года. А пасля ўваўважэння савецкіх войскаў у гэтую краіну за лічаныя тыдні ў Пакістан і Іран збеглі больш за 600 000 чалавек. Гэтая тэндэнцыя працягвалася і не спынілася дагэтуль. Ні ў адной краіне ў свеце няма такой колькасці перамяшчаных асоб. Значная частка афганцаў накіравалася ў Пакістан (там жыве 1 200 000 афганцаў). З 1979-га па бягучы год УВКБ ААН патраціла больш за 1 мільярд долараў ЗША на афганскіх бежанцаў у Пакістане і ўсяго 150 мільёнаў — у Іране.

Такім чынам, нягледзячы на дэкларацыю апалітычнасці праблемы бежанцаў у свеце, фактар краіны, якой выдзяляецца дапамога, мае вялікае значэнне. Зыходзячы з гэтага, Беларусь зацікаўлена ў наладжванні надзейнай працы міграцыйных службаў і спрыянні фарміраванню паважлівых адносін да бежанцаў у грамадстве.

Алена СПАСЮК.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

СТО КАРУНКАЎ
З ПЯЛЁСТКАЎ

У калекцыі мінчанкі Валянціны Кавалёвай — звыш 100 сартоў сянполі. Ёсць у яе, напрыклад, «Блакітны Дунай» — кветкі бледна-блакітныя, махровыя. «Марс» — чырвона-малінавыя, паўмахровыя, як зорачкі. «Уайт лэдзі» — белыя махровыя кветкі. «Наталі» — ярка-ружовыя з гафрыраванымі пялёсткамі. «Юлтай» — буйныя махровыя ружовыя, бэзавыя і цёмна-бэзавыя. «Мінесота» — цёмна-фіялетавыя, нібыта аксамітавыя. А яшчэ «Віно каханьня» — кветкі белыя махровыя, з гафрыраваным блакітным краем. Пяшчотныя персікавыя, якія пераходзяць у ружовыя, — «Ганна Карэніна».

У кватэры Валянціны Міхайлаўны акрамя сянполі шмат іншых экзатычных раслін. У кадках ля вакна растуць вечназялёныя субтрапічныя калатэі і дыфенбахіі. Пальмы цягнуцца амаль што пад стол. Пладаносіць лімоны, кафейныя дрэвы. На спецыяльнай дэкарэтыўнай падстаўцы — пуансеція, якую не выпадкова яшчэ называюць «Каляднай зоркай». Да Каляд верхняе лісце расліны — прадкветнікі — ззялёныя ператвараюцца ў ярка-пурпурныя. З шафаў і тумбачак звісаюць плюшчы. На сталі ў акружанні карункавага лісця папаратнікаў амазонская лілея, пакрытая беласнежнымі пахучымі кветкамі.

Толькі ў адным пакоі няма кветак. Тут жыве кот Васіль — любімец малодшага сына Юрыя.

Па ўсходнім гараскопе я — Казярог, а людзі, народжаныя пад гэтым сузор'ем, вельмі любяць зямлю і ўсе, што расце на ёй, адчуваюць энергетыку раслін, — тлумачыць сваё захапленне Валянціна Міхайлаўна.

Любоў да раслінаводства ў яе ад бацькі — тэхнолага Мінскага хлебазавода. Нарадзіўся ён у данскай станцыі непдалёка ад Рацова. На бацькоўскай радзіме Валя пабывала ў дзяцінстве. З той пары ёй заўсёды здавалася, што ад бацькі вее прасторай стэпу і беззапаветнай удаласцю. У гады вайны бацька партызаніў у Беларусі. У атрадзе і Надзею — лёс свой знайшоў. Так і застаўся ў Мінску данскі казак. У першыя пасляваенныя гады жылі Кавалёвы ў бараку. Пад акном бацька ўскапаў невялікі ўчастак

Сёння існуе 18 відаў і звыш тысячы сартоў сянполі. Гэтыя кветкі называюць яшчэ фіялкамі. Іх дзікія сваякі — блакітныя фіялкі — да гэтай пары растуць у Танзаніі і Кеніі, упрыгожваючы схілы Узамбарскіх гор. Там і знайшоў іх у 1892 годзе вядомы французскі батанік і падарожнік Вальтэр фон Сенполь. Ён прывёз насенне ўзамбарскіх фіялак у Еўропу, вывёў першыя культурныя сарты. Французскія модніцы ў канцы мінулага стагоддзя прышпільвалі букецікі фіялак да гарсажа сукенкі і на капялюшкі, а мужчыны-франты насілі іх у бутаньерках на фраках і пінжаках...

зямлі, пасадзіў кусты парэчак, агрэсту, некалькі яблынь, груш, вішню. Разбіў агарод. Летам сям'я ела агуркі, памідоры, зеляніну з градак. І на восень-зіму сваёй бульбы назапашвалі.

З ранняй вясны і да першых лістападаўскіх замарозкаў барак патанаў у кветках. Квітнелі на клумбах цюльпаны, вяргіні, астры, рамонкі, хрызантэмы, настуркі. Кветнік і агарод пад акном — бацькоўскіх і Валіных рук справа. У дзесятым класе яна трапіла на летнюю практыку ў аранжарэю ў парк імя Горкага. Ёй убачыла чуд — калекцыю кактусаў. Хутка веранда была застаўлена вазонамі з кактусамі, традэсканцыяй, каміяломкай. Яна ўвесь час перасаджвала, разводзіла кветкі і дарыла суседзям.

Захапленне не знікла, калі паступіла вучыцца ў Мінскі медыцынскі інстытут. Не перашкодзіла ні замужжа, ні праца стаматолагам. На шчасце, муж Фёдар Кудрашоў аказаўся па адукацыі вучоным глебазнаўцам. А захапленне кветкамі стала агульным. Мама на дачы ружы, гладзілёпусы, вяргіні разводзіць. Толькі ў сыноў іншыя прыхільнасці: старэйшы Ігар цікавіцца радыётэхнікай, Юра любіць жывёл.

Захапіўшыся ўзамбарскімі фіялкамі, Валянціна Міхайлаўна аддала ім перавагу. Канешне, каб сабраць такую калекцыю, якую мае, утрымліваць і ўвесь час папаўняць яе, патрэбна шмат намаганняў і працы. Але ўсё гэта акупляецца прыгажосцю гэтых пяшчотных, крохкіх, вытанчаных сянполі, якія квітнеюць у Валянціны Міхайлаўны круглы год. З усіх канцоў горада едуць аматары-кветкаводы паглядзець на яе калекцыю...

У апошнія гады хобі нечакана дапамагло ёй выжыць. Зарплата ўрача цяпер такая, што з цяжкасцю хапае на яду і харчаванне ката Ваські. На ўгнаенні, насенне, расадку, кветкавыя вазоны, спецыяльную літаратуру грошай не хапае. Вось і вырашыла Валянціна Міхайлаўна разводзіць сянполі і прадаваць на рынку. Цяпер там у яе — сваё пастаяннае месца сярод бабелек-траўніц. Тут няма натоўпу, мітусні, як у астатніх радах. Але каля століка, застаўленага вазонамі з сянполіямі, іншымі экзатычнымі раслінамі, у любы час года шматлюдна. Хтосьці хоча набыць інфармацыю па вырошчванні. Нехта стаіць і любуецца...

Шмат хто на Камароўскім рынку раіць мне заняцца больш прыбытковым бізнесам, — гаворыць Валянціна Міхайлаўна. — Маўляў, не да кветак зараз людзям. А таго не разумеюць, дзівакі, што я не ганюся за прыбыткам. Галоўнае — настрой. Маленькая фіялка здольная змяніць яго імгненна. Бо кветкі — гэта адлюстраванне неба на Зямлі, яго ўсмешка... Канешне, мне хацелася б вырошчваць свае любімыя фіялкі не для Камароўкі, а каб дарыць іх людзям. За работу ў клініцы атрымліваюць нармальныя грошы, каб на кветкі, ката Ваську і ўсё астатняе хапала. Я, як і ўсе, чакаю больш разумнага і духоўнага часу, а захапленне ўзамбарскімі фіялкамі дапамагае перамагчы дрэнны настрой.

Таццяна ХРАПІНА.

Малюнкi Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ

Уладзімір МУЛЯВІН: «У ПЕСНЯРОЎ
ЁСЦЬ БУДУЧЫНЯ»

З'яўленне больш 30-ці гадоў таму на беларускай эстрадзе «Песняроў» (спачатку «Лявонаў») было падзеяй, сапраўдным шокам, бо яны захапілі «ў палон» сваёй чужоўнай музыкі адразу і надойга. На прасторах былога Саюза заспявалі на беларускай мове «Александрыну», «Лявоніху», «Касіў Ясь канюшыну», «Ручнікі», «Алесью»... Ніколі дагэтуль беларуская песня не была такой папулярнай. Прышло і міжнароднае прызнанне: 12 разоў «Песняры» заваёвалі Гранпры на міжнародных конкурсах.

Рэдка якому музычнаму ансамблю шанцуе на трывалую папулярнасць на працягу такога працяглага часу. Але «шанцуе» тады, калі поспех прыходзіць выпадкова, а ў даным выпадку — вялікая патрабавальнасць мастацкага кіраўніка да рэпертуару, да выканання, падбору галасоў, першакласная аранжыроўка...

Вядома, у гурта за гэты час былі розныя перыяды: і радасныя, і сумныя. Паклоннікі «Песняроў» заўсёды перажывалі, калі ў ансамбля былі непрыемнасці накшталт апошняй: амаль палова яго ўдзельнікаў стварыла новы ансамбль. Здавалася: ну вось і ўсё... Але апошнія канцэрты паказалі, што «Песняры» перажываюць новы ўзлёт, ці, як кажуць, другую маладосць. Вярнуўся з ЗША адзін з першых салістаў Леанід Барткевіч, калектыў напоўніўся новымі маладымі салістамі, чые галасы гарманічна дапасаваліся да ўжо вядомых, і зноў гучаць непаўторныя мелодычныя песні...

А нядаўна «Песняроў» запрасілі ў Амерыку прыняць удзел у Міжнародным фестывалі «Міленіум» і даць шэраг канцэртаў.

Як засведчыў у час апошняй прэс-канферэнцыі «Песняроў» Уладзімір Мулявін, апрача фестывалю, атрымана запрашэнне выступіць з канцэртамі ў цэнтрах беларускіх дыяспар — у Кліўлендзе, Нью-Джэрсі, Таронта.

— У ансамбля нядаўна быў юбілей. Для музычных калектываў гэта, як правіла, вялікія справядачныя канцэрты...

— У Мінску прайшоў чатыры вялікія канцэрты ў філармоніі і канцэрты — у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода. Хацелася выступіць менавіта перад працоўнымі.

Вялікі канцэрт адбыўся ў Маскве, у канцэртнай зале «Расія», які потым трансліравалі па тэлебачанні. Мы паказалі песні з новага і старага рэпертуару. Канцэрт прайшоў з аншлагам і доўжыўся 4,5 гадзіны.

— Ці лічыце вы сябе прадстаўніком шоу-бізнесу?

— Я ў першую чаргу думаю пра рэпертуар. Калі ён будзе бліжэй да шоу-бізнесу, тады будзем займацца шоу-бізнесам. Наогул, я ніколі не залежаў ад грошай. У мяне не той характар, каб у каго штосьці прасіць, шукаць, хадзіць з шапкай... У нейкай ступені мне дапамагае дзяржава: вось хутка адкрыецца Цэнтр-тэатр «Песняроў». Мы марым аднавіць усе канцэртныя праграмы (а іх у нашым рэпертуары 14) і там паказаць. Хіба не цікава было б беларусам пачуць праграму

на вершы Максіма Багдановіча «Голас душы»? Мы яе нават калісьці з поспехам пелі ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Наогул, думаю ў тэатры аб'яднаць тры-чатыры калектывы. Я ні ў чым іх не буду абмяжоўваць: ні ў выбары мелодыі, ні ў выбары мовы. Дарэчы, у нас ужо ёсць паралельны спадарожнік — ансамбль «Лявона».

— Якія творчыя планы?

— У мяне зараз напісана праграма на вершы Пётруся Макаля, Пімена Панчанкі, Максіма Танка. Напісана музыка, зроблена аранжыроўка. За аснову ўзяў верш П. Макаля «Родная мова». Хачу аднавіць традыцыю — пець у асноўным на беларускай мове.

— Ваша стаўленне да музычных эксперыментаў?

— Я супраць таго, каб з дапамогай тэхнікі імітаваць гучанне скрыпкі ці духавых музычных інструментаў. Гэта вельмі лёгкі спосаб. У самым пачатку мы ўпершыню ўвялі народны інструмент — ліру. Выпадкова ўбачылі яе ў адным з музеяў. А пасля многія ўзялі з нас прыклад.

32 гады назад быў узятая напрамак ансамбля — адраджэнне народнай песні. Мы займаемся і фальклорам: шмат ездзілі, вывучалі яго. Але я не хацеў бы, каб ён такім — абарыгеным — застаўся. Яго неабходна было паднімаць да больш высокага ўзроўню. Гэта паказаць. Хіба не будзем працаваць далей.

— За што вы любіце народную песню?

— За наўнасць і мудрасць. Тэксты народных песень, хоць і наўныя, але глыбокія. Удумацца, напрыклад, у словы песень «Чырвоная ружа», «Касіў Ясь канюшыну». Якая там філасофія!

— Уладзімір Георгіевіч, вы папулярны...

— Толькі не называйце мяне «артыстам» ці «зоркай». Я не лічу сябе зоркай. І не дай Бог, калі я назаву сябе «зоркай» хоць у сне. Я не хацеў бы гэтага. Я не люблю слоў «артыст», «эстрада». У маім жыцці быў такі выпадак. У самым пачатку мы выступалі некалькі разоў у Ленінградзе. Пасля другога разу я атрымаў пісьмо: «Я вельмі люблю «Песняроў», але вы сталі артыстамі». І гучала гэта здэкліва.

— Якія запланаваны канцэрты?

— Зараз лета, і ў мяне ёсць задума. Хачу адрэдагаваць адну традыцыю. Яна ў нас раней была: выехаць на вёску, паставіць дзве грузавыя машыны і выступіць з іх перад працаўнікамі сяла. Проста ў полі. Я яшчэ не забыў першыя канцэрты ў пачатку сваёй творчай дзейнасці. Бывае, і цяпер артысты заяджаюць, але «хаўтураць», а я хачу поўнасцю «аддацца» менавіта там. Гэта будучы вялікі канцэрт.

— Што вас звязвае з вёскай?

— Я жыву цяпер у вёсцы і бачу, як там народ. Ён вельмі змяніўся. Яго трэба духоўна падняць. Ёсць вёскі, дзе нават маленькай царквы няма, а старым людзям гэта неабходна. Мы свае канцэрты гатовы рабіць на грамадскіх пачатках.

Пытанне Леаніду Барткевічу:

— Ці цяжка вам было пець з ансамблем пасля доўгага перапынку?

— Вельмі ўдзячны Уладзіміру Георгіевічу за яго запрашэнне. 1,5 года таму ў час сустрэчы ў Амерыцы Уладзімір Георгіевіч прапанаваў вярнуцца. Для мяне гэта такое шчасце, што немагчыма выказаць словамі. У нас цяпер у ансамблі чужоўная атмасфера. Такая ж, як і ў самым пачатку. Поўная псіхалагічная сумяшчальнасць. Такое бывае вельмі рэдка.

Таццяна КУВАРЫНА.

НА ЗДЫМКУ: «Песняры» — Вадзім КАСЕНКА, Леанід БАРТКЕВІЧ, Уладзімір МУЛЯВІН, Валерыя СКАРАЖОНАК.

Фота Аркадзя БІРЫЛКІ.

Панарама Віцебска з Успенскай гары.

Фота Віктара СТАВЕРА.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА «ЖЫЦЦЁ І ВЕРА»

КІРЫЛА-МЯФОДЗІЕЎСКІЯ МІЖНАРОДНЫЯ ЧЫТАННІ

Становіцца добра і традыцыяй, што ў дзень памяці святых Кірылы і Мяфодзія на багаслоўскім факультэце Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта (ЕГУ) і ў Беларускам універсітэце культуры адбываюцца Міжнародныя Кірыла-Мяфодзіеўскія чытанні. Тэма сёлетніх VII чытанняў: «Царква і культура: дыялог на рубяжы тысячагоддзяў». Работа праходзіла ў дзвюх секцыях: «Багаслоўскія і царкоўна-гістарычныя даследаванні» і «Рэлігіяна-філасофскія, рэлігіязнаўчыя і культуралагічныя даследаванні». Чытанні завяршылі «круглы стол» «Царква і грамадства».

Канферэнцыю адкрыў уступным словам Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі, які з'яўляецца дэканам факультэта тэалогіі. На ўрачыстае адкрыццё былі запрошаны прадстаўнікі пасольстваў Грэцыі, Балгарыі, Францыі, Італіі, Югаславіі, Польшчы, Украіны і Расіі ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама Міністэрства адукацыі Беларусі.

На Кірыла-Мяфодзіеўскіх чытаннях прысутнічалі 80 гасцей і ўдзельнікаў не толькі з Расіі і Прыбалтыкі, але і з Германіі, Францыі, Польшчы, Балгарыі. У праграме канферэнцыі прагучалі выступленні аўтарытэтных тэолагаў і рэлігіязнаўцаў. Сярод вядомых удзельнікаў канферэнцыі можна назваць такіх вучоных-тэолагаў і рэлігійных лідэраў, як кіраўнік Інстытута Усходніх цэркваў у Рэгенсбургу Альберт Раух, прадстаўнік каталіцкай царквы ЗША прафесар айцец Роберт Слясінскі.

У канферэнцыі ўзялі ўдзел епіскап Гродзенскі і Ваўкавыскі Арцёмій, прадстаўнікі Маскоўскага біблейска-багаслоўскага ін-

стытута святога апостала Андрэя, Санкт-Пецярбургскай духоўнай семінарыі, Ягелонскага ўніверсітэта (Польшча). З дакладамі і папярэднімі выступілі выкладчыкі і супрацоўнікі факультэта тэалогіі ЕГУ, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Інстытута гісторыі АНБ, Беларускай акадэміі мастацтваў, Беларускага рэстаўрацыйнага праектнага інстытута, Беларускага дзяржаўнага педагагічнага інстытута, а таксама Гомельскага, Гродзенскага і Мегілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэтаў.

На канферэнцыі разглядаліся праблемы сучаснай багаслоўскай і рэлігіязнаўчай адукацыі, гісторыі царквы, захавання традыцый Кірылы і Мяфодзія ў сучасных культуралагічных і мастацтвазнаўчых даследаваннях.

Акрамя выступленняў вядучых тэолагаў, на канферэнцыі прагучалі даклады студэнтаў факультэта тэалогіі ЕГУ, Мінскай духоўнай семінарыі, Беларускага ўніверсітэта культуры, аспірантаў БДУ. На студэнцкай навуковай канферэнцыі за лепшыя працы ў галіне тэалогіі, рэлігіянай філасофіі і культуралогіі прысуджаны прызы — сучасная багаслоўская і філасофская літаратура.

Кірыла-Мяфодзіеўскія чытанні адбыліся ў пятую гадавіну дзейнасці «Хрысціянскага адукацыйнага цэнтру імя святых Кірылы і Мяфодзія». Гэта надало мерапрыемству асобую значнасць. На працягу апошніх пяці гадоў «Хрысціянскі адукацыйны цэнтр» не толькі падтрымліваў багаслоўскі факультэт ЕГУ, але і праводзіў рэалізацыю шэрагу праектаў у галіне навуковай, сацыяльнай, адукацыйнай і асветніцкай дзейнасці.

Ганна ІВАНОВА,
рэферэнт
факультэта тэалогіі ЕГУ.

Урачыстая вячэра на куцыю ў праваслаўных вернікаў і ў католікаў не абходзіцца без духмянага сена. Яго акуратна раскладваюць на калядным сталі, накрываючы затым абрусам. Усё гэта для многіх звыкла і знаёма. А вось што мурожнае сена на мінулыя Каляды ў Чырвоны касцёл Мінска было прывезена з Беняконяў, для мяне стала навіною. І не толькі сталічнаму храму зрабілі такі падарунак актыўны мясцовы адукацыйны аддзяленні Саюза палякаў Беларусі. Як наведзіла яго кіраўніца Тарэза Мялько, з беняконскім сенам сустракалі вялікае свята і іх сябры з мястэчка Стагнева, што недалёк ад польскага горада Эльблонга.

Дык чым знамятае сена Дз-пад Беняконяў? Не толькі мурожнай травой і пахучымі кветкамі-зёлкамі. Тое адмысловае сена атрымана на зямлі, па якой у пачатку XIX стагоддзя хадзілі вялікі польскі паэт Адам Міцкевіч і каханая ім Марыя Верашчак. Адсюль і такая пашана да звычайных, здавалася б, высушаных травінак.

Прыемна адзначаць наступнае. Грамадскае аб'яднанне тутэйшых палякаў шмат увагі надае ўшанаванню генія нацыянальнай культуры, прапагандзе яго творчасці. Сельвыканкам пайшоў насустрач прапанове мясцовых жыхароў і назваў імем Адама Міцкевіча адну з вуліц

НА ЗЯМЛІ МАРЫЛІ І АДАМА

мястэчка. Якраз тую, што вядзе ў бок былога маёнтка Больценікі, дзе жыла Марыя Верашчак. А ў беняконскім касцёле, зноў жа па ініцыятыве грамадскага ўстаноўлена прысвечаная вялікаму паэту мемарыяльная дошка. Традыцыйнымі сталі ў Беняконях імпрэзы, прымеркаваныя да ўгодкаў сьпіннага земляка, эскурсіі ў славуты Гаёк, парк у ваколіцах Больценік, дзе часта сустракаліся закаханыя. Пад апекай згуртавання знаходзіцца і месца вечнага спакою Марылі Верашчакі, што побач з касцёлам.

Культурна-асветніцкая дзейнасць складае асноўны змест работы тамашняга аддзялення Саюза палякаў. Папулярнымі сталі сустрэчы ў гонар Каляда, Трох каралёў, Вялікадня і іншых свят, вечары і канцэрты, конкурсы. Рыхтуецца чарговая вечарына, прысвечаная Адаму Міцкевічу. Ганарацца тут дзіцячым ансамблем. А на чарзе — стварэнне мастацкага калектыву дарослых. Працуюць дзве бібліятэкі: адна для школьнікаў, што вывучаюць польскую мову, другая — для ўсіх мястэчкаўцаў.

Беняконскае аддзяленне Саюза палякаў створана дзевяць гадоў таму. За гэты час яго ак-

ЦАРКОЎНЫ ХОР

У хоры, створаным айцом Генадзем у царкве, што ў вёсцы Ляхавічы Драгчынскага раёна Брэсцкай вобласці, больш за 30 чалавек ва ўзросце ад 13 да 70 гадоў. Гэты калектыў заняў першае месца ў 1997 годзе на фестывалі духоўнай музыкі ў горадзе Гайнаўка (Польшча).

У айца Генадзя (у свеце Генадзя Станіслававіча) у прыходзе жыхары сямі вёсак. Царкву наведваюць больш як 1 600 чалавек. За актыўную працу на карысць людзям жыхары вёскі Ляхавічы абралі яго старастам вёскі.

НА ЗДЫМКУ: айцец Генадзь са сваімі дачкамі Кацяй, Галяй, Насцяй і матушкай Алай — таксама харыстамі царкоўнага хору.

Фота БелТА.

тывістамі нямала зроблена. Напрыклад, у мінулым навуковым годзе на факультэцкіх занятках у Беняконскай школе польскую мову вивучала каля 170 вучняў. Вялікі заняты настаўніцы Ганна Русак і Ірэна Макель.

Сваю работу аддзяленне вядзе на грамадскіх пачатках. Шмат гадоў яго ўзначальваў Рычард Грышко, настаўнік. Летась ён перадаў старшыніўскай функцыі Тарэзе Мялько, работніцы гандлю, застаючыся ў складзе праўлення. Надзейнымі іх памочнікамі і дарадцамі з'яўляюцца Галіна Мамчыц, Мар'ян Мацкевіч, Леакадзія Валасевіч і іншыя. Муж пані Леакадзіі Міхал Валасевіч — паэт, які ў сваіх вершах успяваў ямялю Марылі Верашчакі і Адама Міцкевіча. Гонарам мястэчка і аб'яднання палякаў стала выданне лірычнай кнігі паэта.

А яшчэ тутэйшыя палякі ганарацца тым, што на іх зямлі нарадзілася беларускамоўная песня «Адам і Марыя». Словы яе належаць вораўскаму журналісту Кастусю Станкевічу, музыка — кампазітару Аляксандру Мацюку, які працуе ў вядомым народным ансамблі «Лявонь».

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

Пратэстанцкі святар Юрка Рапэцкі жыве ў Канадзе, але штогод, якраз у пару летняга сонцастаяння, прылятае на Беларусь, дзе ён нарадзіўся, але яшчэ маленькім хлопчуком, гнаны ваенным ліхалеццем, разам з бацькамі апынуўся ўдалечыні ад Радзімы. Доўгі час пра вяртанне на Бацькаўшчыну можна было толькі марыць, бо першая ў свеце краіна сацыялізму была адгароджана ад іншых жалезнай заслонай. Ды потым, як вядома, пачалася гарбачоўская перабудова: здавалася б, на які трывае аказалася найздзіўнайстойлівым і ў адначасе рухнула.

Як толькі з'явілася магчымасць, Юрка ў 1989 годзе

ступіў на зямлю сваіх пращураў. Быў тут сваім сярод сваіх. Якраз пачыналася нацыянальна-духоўнае Адраджэнне. Бездакорнае, без акцэнта валоданне роднай мовы, умёна даносіць да людзей слова Божга ў яснай і зразумелай усім форме, выразнасць маўлення спрычыніліся да таго, што яго запрасілі ўдзельнічаць у папулярнай на той час перадачы Беларускага радыё «Для веруючых і няверуючых», якую вёў сп. Ярмлюк. Такім чынам мілагучны голас беларуса з Канады на працягу некалькіх гадоў што тыдзень гучаў па 15 хвілін. Але потым, як кажа сам Юрка, адміністрацыя памянлася, і да ягоных казанняў падыйшлі як да чыста камерцыйнага праекта: прапанавалі за 1 хвіліну эфірна-

га часу плаціць па 50 долараў. Такіх грошай выдаткаваць царква Евангельскіх хрысціян-баптыстаў не магла...

Талент Юркі Рапэцкага выявіўся не толькі ў вусным прамоўніцтве, але і ў пісьмовай, літаратурнай творчасці. Папулярнасць здабыла выдадзеная ў 1994 годзе тарашкевіцай пяцідзесятысячным накладам ягоная кніга «Новае жыццё ў Хрысце». А нядаўна ў ягоным перакладзе выйшла салідная кніга У. Канатуша

веры ў адзінага Бога-Тварца, яднае яшчэ шчырая і бескарысная вера ў Маці Беларусь, у яе светлую будучыню...

Сёлета ён прыляцеў разам з сёстрамі-блізнятцамі, грамадзянкамі Злучаных Штатаў Амерыкі. Мы ўжо пазнаёміліся раней, і тады, гадоў пяць назад, я быў уражаны, пачуўшы ў іх выкананні беларускія рэлігійныя гімны. А днёс гэта да заслугі Юркі Рапэцкага. Але як жа быў здзіўлены на гэты раз, калі дачуўся, што спяваюць яны

ПАСЛАНЦЫ З КАНАДЫ

«Героі веры Старога Запавету». Шмат працы ўклаў ён у падрыхтоўку Святога пісання да друку ў перакладзе Васіля Сёмухі. Як вядома, «Новы Запавет. Псалтыр» выдадзены некалькі гадоў назад выдавецтвам «Бацькаўшчына».

Апрача рэдагавання, Ю. Рапэцкі, валодаючы сучаснай камп'ютэрнай тэхнікай, зрабіў прытым цалкам на бескарыснай дабрачыннай аснове, набор і вёрстку.

Належачы па веры да пазнейшага канфесійнага адгалінавання хрысціянства, ён з разуменнем і павагай ставіцца да традыцыйных канфесій — праваслаўя і каталіцызму, сябрае з мітрапалітам Беларускай аўтакефальнай царквы Уладзікам Мікалаем, сям'ёй католіка Міхала Пашкевіча. Бо ўсіх, апрача

аж на 115 мовах свету. Паверыць у такое, пагадзіцца, нялёгка. Але сёстры тут жа пацвердзілі свае сапраўды феменаальныя здольнасці, праспяваюшы «па заяўках» некалькі разнамоўных песень з еўрапейскага, лацінаамерыканскага, азіяцкага і афрыканскага кантынентаў.

Выявілася, што па сваіх місіянерскіх патрэбах яны наведлі дзевяноста краін свету, дзе на слых улоўлівалі мелодыі, запаміналі словы і спявалі на мове таго ці іншага народа, нават племені. Сапраўды, штосьці незвычайнае! І я, натуральна, пацікавіўся, як жа ў гэтым кангламерале выглядае наша Беларусь. Іх уражанні цалкам станоўчыя, асабліва ад людзей — добрых, прыгожых і шчырых...

— То і вы, спадар Юрка, мабыць, добрых паўсотні краін зведалі са сваёй місіянерскай місіі? — пацікавіўся я, спадзеючыся на экзатычныя ўспаміны.

— Ды не, такой неабходнасці не было. Застаюся адналюбама сваёй Беларусі... Хіба што з нагоды, па дарозе, воль як цяпер: прыляцелі ў Польшчу, з Брэсцкім заглянулі на Украіну і да хаты вяртаемся праз Літву.

На Брэсцкім, дзе моцныя і трывалыя пазіцыі пратэстанцызму, яны, апрача выступлаў Юркі з казаннямі ў цэрквах, ды спеваў пад гітары (да дуэта сястрычак падключыўся, ствараючы трыю, і спадар Рапэцкі), удзельнічалі і ў размеркаванні сярод вернікаў гуманітарнай дапамогі, дасланай крыху раней самалётам з Амерыкі.

На гэты раз Юрка Рапэцкі пакідаў Вацькаўшчыну з асаблівым настроем. Бо здзейснілася ягоная даўняя мара — нарэчыце ў сталіцы Беларусі адкрыта і паспяхова дзейнічае беларускамоўная Царква хрысціян-баптыстаў, на чале якой малады святар, беларус Андрус Дымок.

Развітваліся мы, як заўжды, без гучных слоў і экзальтаваных пачуццяў, але на шчырай сярбрыскай ноце, каб на наступнае лета, калі на тое будзе ласка Божая, зноў сустрацца такой жа парой.

Яўген ЛЕЦКА.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

УКРАЇНА, ЛЬВОВА

Дзякуй, дарагая рэдакцыя, за газеты: атрыма-лі цяпер пяць экзэмпляраў. Звярнулі ўвагу, што сталі больш змяшчаць артыкулаў пра жыццё і быт сучаснай Беларусі.

Наша суполка актыўна развіваецца, дзякуючы разумнаму кіраўніцтву старасты абшчыны Сяргея Кулікова — генерал-маёра ў адстаўцы, родам з Магілёўскай вобласці. Нядаўна ён вярнуўся з дэлегацыяй паездкі ў Беларусь. Саўмін, Міністэрства замежных спраў, Дзяржкамтэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, Міністэрства культуры, Камітэт па друку, Міністэрства адукацыі, Міжнародная асацыяцыя беларусістаў, Цэнтр нацыянальных культур Беларусі, таварыства «Радзіма» — вось пералік арганізацый, дзе былі прыняты Сяргей Уладзіміравіч.

Ёсць ужо і вынікі: выдзелены бясплатныя пецёўкі для аздараўлення нашых

дзяцей у Беларусі і для на-наторнага лячэння ветэранаў вайны; укамплектавана бібліятэка, у тым ліку падручнікамі па беларускай гісторыі, мове і літаратуры; пачалося чытанне цыкла лекцый па гісторыі Беларусі — з першай лекцыяй выступіў кандыдат філасофскіх навук дацэнт «Львоўскай палітэхнікі» Н. Козыраў; аказваецца дапамога ў набыцці сучаснай артэхнікі; ідуць у абшчыну газеты «Голас Радзімы», «Советская Белоруссия», «Культура», «Звязда». Сяргей Уладзіміравіч прадставіў членам абшчыны багата ілюстраванае энцыклапедычнае выданне «Хто ёсць хто сярод беларусаў свету», якое нядаўна выйшла з друку. У ім ёсць вялікі артыкул і пра Беларускую абшчыну Львоўскай вобласці.

Нядаўна ў абшчыне адбылася сустрэча з архіепіскапам Львоўскім і Галіцкім Аўгустынам. Уладыка расказаў пра свой нялёгі жыццёвы шлях, армейскую службу (ён быў

ваенны лётчык), царкоўную сцяжыну, пра служэнне Богу. Члены абшчыны даведаліся шмат цікавага пра Уладыку: ён апякае ўкраінскія сілавую структуру, пабываў у многіх кутках свету, наведвае воінскія часці, турмы, дзіцячыя прытулкі, арганізаваў бясплатныя абеда для маладзёжы. Уладыка — высокаэрудзіраваны чалавек, добра разбіраецца не толькі ў пытаннях рэлігіі і царквы, мае многа ўзнагарод. Высокі госць адказаў на шматлікія пытанні прыхаджан — членаў Беларускай абшчыны.

Хутка ў нас будзе свой офіс. Плануем выдаваць штомесячную газету «Беларускія весткі», а зараз адну старонку ў сваёй газеце «Русский вестник» прадастаўляе нам руская абшчына (рускіх у Львове каля 200 тысяч, беларусаў — 4,5 тысяч).

З навагай
Валянціна СТРИБУК,
член Беларускай абшчыны.

ПОЛЬШЧА

З 20 па 22 ліпеня 2001 года ў г. Беластоку праходзіла IX Міжнародная навуковая канферэнцыя з цыкла «Шлях да ўзаемнасці», якая арганізуюцца Беларускай грамадска-культурным таварыствам у Польшчы, кафедрай Беларускай філалогіі Беларускага ўніверсітэта сумесна з Гродзенскім аблвыканкамам, Гродзенскім дзяржаўным ўніверсітэтам імя Янкі Купалы і Саюзам палякаў на Беларусі.

Вядомыя вучоныя з Беларусі і Польшчы сабраліся ў Беластоку, каб абмеркаваць навуковыя праблемы, што датычацца моўных, літаратурных, гістарычных і культурных аспектаў суіснавання беларускага і польскага народаў.

У канферэнц-зале Беластоцкага ўніверсітэта прайшло

«ШЛЯХ ДА ўЗАЕМНАСЦІ»

пленарнае пасяджэнне канферэнцыі, якое адкрыў старшыня Галоўнага праўлення БГКТ, дэпутат польскага Сейма Ян Сьчэўскі. На адкрыцці канферэнцыі прысутнічалі госці — прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў Беларусі, начальнік упраўлення інфармацыі, прэс-сакратар П. Латушка, начальнік упраўлення грамадска-палітычнай інфармацыі Гродзенскага аблвыканкама У. Амелька, а таксама прадстаўнікі кіраўніцтва Падляскага ваяводства, горада Беластока, кіраўнікі органаў мясцовага самакіравання з раёнаў, дзе кампактна пражываюць этнічныя беларусы, супрацоўнікі Генконсульства Беларусі ў Беластоку.

На пленарным пасяджэнні

з навуковымі рэфератамі выступілі прафесар Вармінска-Мазурскага ўніверсітэта ў Ольштыне (Польшча) Базылі Бялаказовіч, прафесар Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Святлана Мусіенка, а таксама прафесар Беластоцкага ўніверсітэта Антоні Мірановіч.

Далей канферэнцыя праходзіла па наступных секцыях: мовазнаўчай, літаратурнай і гісторыка-культурнай.

Форум беларускіх і польскіх навукоўцаў, які стаў ужо традыцыйным і праводзіцца штогод то ў беларускім Гродне, то ў польскім Беластоку, з'яўляецца сведчаннем развіцця навуковых і культурных сувязей паміж Беларуссю і Польшчай.

IX ФЕСТИВАЛЬ БЕЛАРУСКАЙ І ПОЛЬСКАЙ ПЕСНІ

22 ліпеня ў гарадскім амфітэатры Беластока з поспехам прайшоў IX Фестываль беларускай і польскай песні, які штогод арганізуюцца і праводзіцца Беларускай грамадска-культурным таварыствам у Польшчы сумесна з Гродзенскім аблвыканкамам і Саюзам палякаў на Беларусі.

На фестывалі прысутнічалі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Польшчы М. Крэчка, прадстаўнікі кіраўніцтва Гродзенскага аблвыканкама, а таксама дэпутаты польскага Сейма, прадстаўнікі кіраўніцтва горада Беластока, кіраўнікі

органаў мясцовага самакіравання з раёнаў, дзе кампактна пражываюць этнічныя беларусы Беластоцчыны.

На адкрыцці фестывалю старшыня Галоўнага праўлення БГКТ, дэпутат польскага Сейма Ян Сьчэўскі падкрэсліў значнасць гэтага мерапрыемства ў справе духоўнага яднання беларускага і польскага народаў, дзеля далейшага росквіту культур Беларусі і Польшчы.

Сёлета ў Фестывалі беларускай і польскай песні прынялі ўдзел звыш 30 вядомых народных калектываў з Беларусі і Польшчы, якія на працягу трох гадзін дэ-

манстравалі сваё майстэрства і талент перад трыма тысячамі аўдыторыяй. З беларускага боку ў вялікім святочным канцэрце ўдзельнічалі творчыя калектывы польскай нацыянальнай меншасці з Гродзеншчыны, а з польскага — беларускія калектывы з Беластоцчыны.

Падчас фестывалю на тэрыторыі, прылеглай да амфітэатра, былі арганізаваны кірмаш мастацкіх вырабаў народных майстроў з Беларусі і Польшчы, продаж беларускіх кніг, а таксама аўдыёкасет і кампакт-дзяскаў вядомых выканаўцаў з Беластоцчыны і Беларусі.

Прэс-служба МЗС.

СТАСУНКИ

ПЯЦІРАЗОВАЕ ПРЫВІТАННЕ З СОЛТ-ЛЕЙК-СІЦІ

У ліпені Нацыянальны алімпійскі камітэт Беларусі прымаў гасцей са сталіцы XIX зімовай Алімпіяды, якая пройдзе ў ЗША ў 2002 годзе. Наведвальнікамі нашай краіны сталі пляцёра жыхароў Солт-Лейк-Сіці: уладальнік буйной верталётнай кампаніі горада Марк Хендарсан, яго сын Шон, жонка Джонер, дачка Джэна і яе муж Келі.

Што прывяло ў нашу сталіцу Марка Хендарсана і яго сям'ю? Прыехалі яны да сваякоў і заадно паглядзець Мінск, дзе Шон Хендарсан ужо два гады працаваў валанцёрам у адной

дабрачыннай арганізацыі, утворанай тут амерыканцамі. Яе асноўная задача — барацьба з курэннем, ужываннем алкаголю і наркотыкаў сярод моладзі.

Марк Хендарсан са сваім бізнесам мае дачыненне да Гульняў, што пройдуць у ЗША. З'яўляючыся ўладальнікам буйной верталётнай кампаніі ў Солт-Лейк-Сіці, ён заключыў дагавор з тэлебачаннем аб тым, што будзе здымаць спартоўцы ў час Алімпіяды. Як гаворыць Марк Хендарсан, яму вельмі прыемна такім чынам прыняць удзел у Гульнях.

Запрашэнне Нацыянальнага

алімпійскага камітэта на гутарку госці прынялі з радасцю. Генеральны сакратар Нацыянальнага алімпійскага камітэта Анатоль Івановіч расказаў пра алімпійскія надзеі Беларусі ў Солт-Лейк-Сіці, папрасіў Марка Хендарсана аказаць садзейнічанне беларускай дэлегацыі ў пошуку алімпійскага аташэ — жыхара Солт-Лейк-Сіці з добрымі сувязямі, які дапамагаў бы нашым алімпійцам у выпадку ўзнікнення розных праблем.

У час жывой гутаркі Марк Хендарсан прызнаўся: «У вас цудоўны горад, такі квітнеючы — вачэй не адарваць! Я вельмі хацеў бы бачыць яго пабрацімам нашага Солт-Лейк-Сіці».

Аксана РАБУХІНА.

«СВІСЦЁЛКІ» ў ГАЛАНДЫ

Больш як месяц народны майстар, кіраўнік Крычаўскай дзіцячай студыі «Свісцёлкі», што на Магілёўшчыне, Вячаслаў Якавенка быў у Галанды. Ён наведваў розныя гарады, вазіў туды крычаўскую гліну і інструмент, ляпіў і ву-

чыў дзяцей Галандыі рабіць свісцёлкі.

НА ЗДЫМКУ: Вячаслаў ЯКАВЕНКА дае ўрокі дзецям у горадзе Ровенштайне.

Фота Валерыя БЫСАВА, БелТА.

ПАСЛЯСЛОЎЕ

ПАВЕДАМЛЕННЕ ДЛЯ ПРЭСЫ

5—6 ліпеня 2001 года ў Мінску адбыўся Трэці з'езд беларусаў свету.

У ім бралі ўдзел 139 дэлегатаў і 35 гасцей з 18 краін (ЗША, Канада, Бельгія, Аўстралія, Англія, Польшчы, Балтыйскіх краін, Расіі, Украіны, Казахстана, Малдовы, Узбекістана і іншых), прадстаўнікі 72 арганізацый беларускай дыяспары; 144 дэлегаты і 157 гасцей з Беларусі; прадстаўнікі дзяржаўных структур — Міністэрства адукацыі, Міністэрства культуры, Дзяржкамтэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, Мінгарвыканкама, Міністэрства юстыцыі; прадстаўнікі міжнародных арганізацый — АБСЕ і ААН.

Работу з'езда асвятлялі 45 сродкаў масавай інфармацыі.

Дэлегатамі і гасцямі з'езда былі людзі розных сацыяльных станаў, прафесій, канфесій, палітычных плыняў і грамадскіх арганізацый з Беларусі і замежжа.

З'езд прыняў шэраг вынікавых дакументаў.

Асноўныя задачы, якія ставіць перад Беларускай дзяржавай яе дыяспара і якія закладзены ў прынятай на з'ездзе праграме, — стварэнне Дзяржкамтэта па дыяспары, прыняцце закона «Аб беларускай дыяспары», абарона правоў беларускай нацыянальнай меншасці ў краінах яе пражывання праз заключэнне адпаведных міждзяржаўных пагадненняў.

«БЕЛАРУСЬ — МАЯ БАЦЬКАЎШЧЫНА»

З лютага па травень 2001 года Управа Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» правяла прымеркаваны да Трэцяга з'езда конкурс на лепшыя сачыненні.

Найбольш прац прыйшло з раённых цэнтраў, невялікіх гарадоў, а 24 допісы — з вёсак Валожынскага, Стаўбцоўскага, Слуцкага, Нясвіжскага, Пастаўскага, Сенненскага, Глыбоцкага, Талачынскага, Браслаўскага, Міёрскага, Шаркоўшчынскага, Смаргонскага, Наваградскага, Кобрынскага раёнаў і іншых. Выказваем вялікую падзяку калектыву Грабенскай сярэдняй школы Чэрвеньскага раёна і асабіста настаўніку беларускай мовы Мікалаю Барбуку, які правялі школьны конкурс і даслалі працы яго пераможцаў. Прадставілі на конкурс лепшыя свае працы ўдзельнікі паэтычнага гуртка «Ветразь надзеі». Шчыра падзяка кіраўніку Тацяне Трафімчык, дырэктару Перарубскай базавай школы і кіраўніцы паэтычнага тэатра «Крыніца» Надзеі Паліўка, Міша Башко з г. п. Любча Гродзенскай вобласці, Алёна Ба-

вершы, апавяданні па тэмах «Беларусь — мая Бацькаўшчына» і «Што я ведаю пра беларусаў у свеце». Тэмы гэтыя зацікавілі больш за 90 школьнікаў з розных куткоў Беларусі і нават з Вільні (Літва).

тырава з в. Навінка Талачынскага раёна Віцебскай вобласці даслалі лісты са сваімі вершамі, дзе гучыць роздум пра бацькоўскі кут, пра родную Беларусь.

Управа МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» выказвае шчырую падзяку ўсім удзельнікам конкурсу, якія даслалі свае допісы, і з радасцю паведамляе, што 30 пераможцаў узнагароджаны пецёўкамі на адпачынак у Балгарыю ў ліпені — жніўні. Рэалізацыя гэтага праекта «ЗБС «Бацькаўшчына» стала магчымай, дзякуючы клопам і шчодрому дару спадарыні Ірэны Каляда-Смірноў з Кліўленда і яе добрачыннаму фонду.

Вельмі ўсцешвае, што расце малядоў пакаленне нацыянальна свядомых беларусаў, якім жыць і будаваць Беларусь у XXI стагоддзі.

Управа
МГА «ЗБС «Бацькаўшчына».

Лета ў Ветцы Гомельскай вобласці.

Фота БелТА.

ЛІТАРАТУРНАЯ ГАСЦЁЎНЯ

ЭЛЬЗЕ

Ты зусім не там, дзе няма цябе,
там нічога няма, дзе цябе няма.
Ты, думаю, сама ведаеш гэта.
Я нават каву п'ю
з позірку твайго ў лагодзе.
Калі ты выходзіш з пакоя,
дык забіраеш з сабою
любое жыццё:
свянучу у кафейніка
шчокі чырвоныя,
гаваркоць ягоная
знікае ў немым метале.
Калі твой голас у тэлефоне
пераходзіць на расійскую мову,
шведская адрозніжжэ
ператвараецца ў

мову мёртваю.

А на іншых не размаўляю,
туга на мяне нагортваецца.
Адным вухам ты слухаеш
толькі мяне, другое
трымціцца ў свету ўсяго

на вятрах.

Звонку мігаціць Млечны шлях,
да цябе падобны, я зябну.
Я прымружваю павекі,
як вырачаны на смерць,
ты зграбна

выразаеш праз іх сусор'і,
аглабень і вазок:
ты едзеш па мне.
Калі я ў самоту падаю,
ты ля эшафота сядзіш,
ногі расставіўшы
і распрастаўшы спаднічку,
нібыта спрасоння,
і мая галава ўкладваецца
да цябе на ўлонне.

БЯССОННІЦА

У

Падушка адна
без цябе засынае,
для сну майго
падушка другая
з вачыма амаль патухлымі.
Ляжу між маімі дзвюма
пустымі падушкамі,
і жадае мая трывога,
каб нехта
паслаў пасцелю
для мяне самога,
і каб ляжаў я
у больш цёмным пакоі,
і каб кароткімі
ночы былі
паўночнага лета,
як гаворыцца гэта.

VIII

Я засынаю апошні
ў дажджы з іскраў
і прычынаюся ад таго,
што сонца наліваецца.
Вохка.
Ты ўзняла жалюзі паўсюль,
таксама на тых вокнах,
пра якія не ведаў,
што існуюць яны.
І ніяк
не дайду да ладу,
як паварочваюся,
да вуліцы ці да саду!
Да вока, да рукі,
якая
святло ўпускае.

...

Быў я доўга балотным трупам,
чыё ўсохлыя часціны цела
настойліва адмаўляліся
распыляцца
і з навакольнай зямлёй лучыцца;
я хацеў застацца сведчаннем
жахлівага таго злачынства,

якое супраць мяне ўчынілі
ў мінулым.
Ды што мой клопат аб
справядлівасці!
Я падаю ў балотны мох
пакрыёма,
пакуль не апынаюся на дне
чарназёму пладароднага,
які доўга чакаў мяне.
Мае старанныя часціны цела
распаўсюджваюцца над
чатырма бакамі свету,
і вачніцы поўняцца вільготнай
зямлёй.
Неўзабаве не застаецца й
аскепка косці.

пакуль ён не народзіцца
зноў!

Тое, што грае ў тваіх валасах
пацямяне, ніхто іншы, ніхто іншы
не бачыў апроч мяне, хто
адбіваецца ў начах тваіх
валасоў.

І адзінае, што я хачу,
што я хачу сапраўды,
гэта большыя ванны пакой
з ваннай унутры,
сінюю пляму на лобе
і шэрае ранне, як гэтае.
І каб неба ўгары.

І я так стаміўся
што табою не заўважаюся
бо ты цалкам паглынутая тым
каб віднецца самой

Я стаміўся ад твайго
маўчання гучнага сам
я стаміўся садзіцца
на бялізну нямытую іншых
ты мне непатрэбная
і табе непатрэбны я
табе трэба толькі падняцца.

Ды так шмат рук
не пускаюць цябе

Крыстофер ЛЕАНДОЭР

малое ўсё ў чорным.
І сёння, і ўчора.

БЭЙКЕР СТРЫТ БЛЮЗ

Чалавек ніколі не ведае,
што й чаму, кожны
адзін за адным паўтарае
адно і тое ж штораз.
Люд адно памірае,
і няма нікога,
хто сапраўды хоча ведаць,
калі ты запляміў сарочку.
Няма нікога,
хто пацкавіцца пастараецца,
на які цягнік
ты паспеў ранняя раніцай.
Колькі часу займае
ў тваім жыцці,
каб спакойна ад дому
да перона дайсці,
альбо якога колеру
тваё паліто.
Усе ведаюць, што
ўсё гэта зусім
нічога не значыць,
і калі ў цябе ёсць
якія памылкі,
ніхто іх не бачыць.
Ніхто не гоніць свой сон,
каб паразважаць пра нас.
Ніхто не заўважыць,
калі наш скончыцца час.
Народ адно памірае.
Чалавек можа не ведаць
ніколі, што й чаму,
і гэта зусім
не значыць нічога.
Няма дэтэктыва такога.

ВЕРШЫ для ЭЛЬЗЫ

СА ШВЕДСКАЙ МОВЫ ПЕРАКЛАЎ Рыгор БАРАДУЛІН

што мог бы пасведчыць штосьці
аб маёй няшчаснай прысутнасці:
я — вольны.

МУЖЧЫНСКІ РОД

Я сябе застрэляваю кулямі,
што забіваюць секунду.
Я сам сабе даспадобы
і літасць маю да свае асобы.

У дажджы з пралітых пялёсткаў
бесплодны й пусты як ніколі я
ад выпліхнутай меланхоліі.

Я наклеяваю на цела маркоту,
каб ад яе адкараскацца ўпотаі,
ніткі сучу і ў сваёй забытываюся
мярэжы ліпкай, што не мае
літасці.

Журба мая — белая ў зіхоткай
самоце,
саладкаватая, як інфекцыя ў
роце,
калі ў вароты сляховага
праходу
грукацца хтосьці змушае
нагоду.

Журба мая — гамак,
што гайдаецца,
зноўку твар твой яму
прыгадаць жадаецца.
Толькі што ростань тут
карацілася,
сэрца ў маёй руцэ калацілася.
Ружы ўкрадзеныя ў хворага
у неправетраным пакоі.
Журба мая не мае
агульнага анічога з табою.

КАХАННЕ ў ДВАЦЦАЦЬ
ПЕРШЫМ СТАГОДДЗІ

Метро — люстэрка, якое
цьмее.

Трусіная дзіравіна, ў якую
падае Аліса штодня.
Ні жанчына, ані мужчына
не застаецца ў табе,
толькі дрыготлівы звер,
што ў маім сне завяз.
Трымай жа яго за хвост!
Цягні з непразлаззя сноў,

ЗВАРОТАК

Што гэта за голас
які ты чуеш у сваёй галаве!
Я ведаю што гэта не твой
ці ты не валодаеш табою
валодаюць

І табе заставацца
наогул не трэба
хвалявацца не трэба табе
табе непатрэбны я
ты можаш падняцца
і пайсці адсюль

Ды так шмат рук
не пускаюць цябе
так шмат рук
трымаюць цябе

Табе непатрэбныя словы мае
і табе непатрэбны мой свет
табе след мець уласныя

табе след мець уласны свет
ты можаш падняцца
і пайсці адсюль
ты можаш падняцца
і гэта сама сказаць
ты можаш падняцца

Ды так шмат рук
не пускаюць цябе
так шмат рук
трымаюць цябе

Так шмат рук пляскала
па тваёй галаве
так шмат рук адпачывала
на тваім плячы
так шмат рук грукала
па тваім калене

Многія казалі табе
што табе трэба ведаць лепей
і табе трэба вивучыць трошкі

многія казалі табе што табе
трэба так шмат
казалі што табе я патрэбны

Ды табе непатрэбны я
не трэба табе ведаць лепей
і не трэба табе хвалявацца
табе толькі падняцца трэба

Ды так шмат рук
не пускаюць цябе
так шмат рук
трымаюць цябе

Так шмат рук
між табою і мной
так шмат рук
нам замінаюць сустрэцца
шмат каму
патрэбныя мы на мейсцы
шмат каму
патрэбныя мы маленькія

Ты не значыш нічога
і я нічога не значу
так доўга не можам мы
памяняцца мейсцамі
так доўга мы
непатрэбныя адно адному

так шмат рук
трымаюць цябе

ШКЛЯНОЕ ЦЕЛА

Прысмак твой жыве ў мяне
ў роце,
кроў і мята, подых гаркоты.
Я даю табе пах гарэлай лістоты.
Ты — цела шкляное, якое
верціцца разам са светам,
як школьны двор.
Новы спосаб глядзець насупор.
Я ўвесь час намагаю намеры
пасяліць цябе на паперу,
ды ты замінаеш мне

засяродзіцца.
Маё падзенне гэткае ж
бесклапотнае, непадлеглае
рэху,

як і падзенне снегу.
Мова перад табою
робіцца звычайкай благою,
абгрызеныя пазногці,
нервознасць,
пры якое ты жуйку жуеш.
Кожнае слова моўленае
капрызна —

новы прыступ.
Я пакідаю беля старонкі кніг
і вяду нататкі наступных беглыя
ў пустых зморшчынах
прасцірадаў.

Твой цень употаі імкне
па спіне, покуль я не сканчаюся.
Гук гэты, як калі
разнасцежваю павекі.
Кожная атворына ў табе —
зрэнка,

бездапаможна падаю
ў сеткавіцу,
дзе ты дазволіла мне праявіцца.

КАНЕЦ СТАГОДДЗЯ
ў МЕНСКУ

Гракі пакрываюць неба маёй
трывогай,
дах фабрычны па той бок ракі
неўзабаве чарнее
ад маіх стрыманых крыкаў.
Сілуэт горада —
ганебная прапанова,
якая змушае празмерна
чырванець саму атмосферу;
трамвай, што знікаюць
са святлом і журбой,
чалавек, што знікае
з самім сабой;
адно глядзець
і потым, магчыма,
знікнуць самому,
з сабой забраўшы
апошнюю стому:
мяне заўсягды турбуе
сустрэча чужых вачэй,
я хутчэй змяняюся,
чым хтосьці перагортвае ліст.
Мая гадзіна шарая
душыць далагляд,
мая гадзіна шарая

ФАНТОМНЫ ВОБРАЗ

Хто гэты трэці, што заўсягды
ходзіць ля нас!
Я ўгору якраз хутка зусім
гляджу,

і там ён зноўку
у вітрынным, што ўсё раз'ядае,
шкле.

Але твар ягоны невыразны,
як адбітак пальцаў,
чорная пляма,
якую нехта праціснуў туды.
Ды калі я пасля бліжэй
прыгледжуся,

ад яго не застаецца нічога ані.
Па начах горад пільнуецца
чысціні.

Бачыў, як ён кінатэатр пакідае.
Бачыў, як следам ідзе,
ды калі паварочваюся,
дык заўсягды задужа позна —
яго няма анідзе.

Усё яшчэ чуюцца чалавеку,
як б'ецца шкло і падае ў
небыць,

і ніхто яшчэ не сказаў
што-небудзь.

Мы толькі следам ішлі,
мы не рабілі нічога зусім:
мы больш на пазнаем адно
ў адным.

Хтосьці скронь сваю
скіроўвае да нас,
кожны раз ён хоча гуляць
у рускую рулетку.

АЛІМПІЙЦЫ (Пачатак на 1-й стар.)

— Віктар Аляксандравіч, вы прабачце калегам па пярэ. Яны чыталі даведнік Акадэміі фізічнага выхавання і спорту, а там улічваліся медалі толькі тых спартсменаў, якія выступалі за спартыўныя таварыствы Беларускай ССР.

Давайце адновім «белыя плямы» гісторыі. Вы прыехалі ў Мінск ў 1970 годзе, пакінуўшы «паміраць» шабельнае фехтаванне на Украіне!

— Мы прыехалі ўсёй камандай: Сяргей Прыходзька, Віктар Савінскі, Васіль Ардзярыйкін і я. Я, Прыходзька і Савінскі — з Львова, Ардзярыйкін — з Кіева.

Нам не ўдалося гэтай камандай выйграць Алімпіяду, але затое мы былі адзінамі, хто змог перамагчы лідэраў сусветнага фехтавання — італьянцаў. Гэта было на турніры ў Балгарыі. А з Львова ў Беларусь я прыехаў таму, што мне там не было нават дзе жыць і ўмовы для трэнеру былі вельмі дрэнныя. А ў Беларусі адносіны да спорту і спартсменаў былі звышвыдатнымі! Кіраўнікі ўмелі выпатрабаваць з сістэмы ўсё, што неабходна для спорту...

Пераехаць сюды мяне ўгаворвалі Аляксандр Фель і Герман Бокун. Яны паабяцалі забяспечыць усе неабходныя ўмовы для жыцця і трэніровак. У Львове я ж трэніраваўся ў зале 10x8 метраў. Усе гэтыя абставіны і адыгралі рашаючую ролю ў пераездзе ў Мінск.

— А як вы наогул прыйшлі ў фехтаванне?

— Пасля вайны ўсе хлопцы раўняліся на герояў і хацелі быць моцнымі. А ў секцыі траплялі так: пайшлі тры-чатыры запісвацца на бокс. Потым усе кінуліся ў веласпорт, потым — у лёгкую атлетыку... Так «статкам» і бегалі па секцыях. Канешне, нехта недзе заставаўся. Вось я і затрымаўся ў фехтаванні. Мы з сям'ёй тады жылі ў Данецку, куды пераехалі з Анжэра-Суджанска.

У мяне быў трэнер, адданы гэтаму віду спорту проста фанатычна — Генадзь Галіакбараў. У яго была асобная школа фехтавання — мяккія рухі... Знаткі фехтавання па набору прыёмаў, пазіцыі могуць вызначыць стыль трэнера і школы.

— Бокун, вяртаючыся з Алімпіяды 1952 года з Хельсінкі, у поездзе сказаў калегам, што так трэніраваць, як раней, ён зараз сваіх падапечных не будзе. У чым «сакрэт» Бокуна? Што новае ён прынёс у беларускае фехтаванне, на ваш погляд?

— Па-першае, адданасць і

любоў да сваёй справы. Ён быў так ёй адданы, як і мой першы трэнер. Па-другое, ён умеў акумуліраваць усё лепшае ў сусветным фехтаванні і тут жа ўкараняць у жыццё.

У яго ў Беларусі тады былі добра пастаўлены шпага і рапіра, а шаблі практычна не было. Тут былі Леў Воблікаў, Рыгор Лапатнеў, Генадзь Акуліч. Лапатнеў — зараз трэнер зборнай. Але ў той час, калі нас прывёз у Беларусь Аляксандр Фель, у рэспубліцы не было шаблі «фундаментальнай»...

Аляксандр Леанідавіч «папрацаваў» з Бокунам, каб мы тут нармальна ўладкаваліся. Вельмі шмат у забеспячэнні нашага нармальнага жыцця зрабіў Пётр Машэраў. Быў такі выпадак. Мне падказалі звярнуцца наконт атрымання кватэры непасрэдна ў прыёмную Пятра Міронавіча. У мяне чакалася павелічэнне сям'і. Я напісаў заяву, і пытанне было вырашана. Атрымаў чатырохпакаёвую кватэру па вуліцы Пуліхава. У маім доме жылі тады некалькі першых сакратароў райкамаў партыі. І тут адзін высокапастаўлены ваенны абурўўся: «Як гэта ў маім доме будзе жыць маёр?! Тут жывуць не ніжэй генерала!» На што Машэраў адказаў: «У нас такіх генералаў, як ты — многа, а такіх маёраў, як Сідзяк, — мала». Як можна было пасля такой падтрымкі на такім узроўні дрэнна адносіцца да Беларусі і да сваёй справы?! І я прынёс гэтай рэспубліцы пяць алімпійскіх медалёў: тры залатыя, серабро і бронзу.

— Мы крыху зайшлі наперад гістарычных падзей, упусціўшы вашы першыя крокі ў вялікім спорце...

— Займацца фехтаваннем пачаў у Данецку. Галіакбараў аднойчы выклікаў мяне да сябе і сказаў, што больш мне даць ужо нічога не зможа, і параіў ехаць у Маскву ўдасканальваць майстэрства. Але там вядомы трэнер Давід Тышлер да сябе мяне не ўзяў, заявіўшы, што такіх вучняў у яго хапае і ў Маскве. Мой сябар параіў паехаць у Львоў, дзе малады тады трэнер Аляксандр Фель збіраў фехтавальшчыкаў з усёй Украіны.

У Львове ў нас падабралася добрая каманда. Шабельная школа была вельмі моцнай. Вадзім Андрыеўскі, Шандор Батызі, Яўген Чарапоўскі, Юрый Пержанцаў — усе асобы ў фех-

таванні. Цудоўны арганізатар Аляксандр Фель за сваіх людзей змагаўся, як гаворыцца, «да апошняга патрона...» А калі вывез нас у Беларусь, то стаў ледзь не ворагам Украіны. Яму дасталася тады больш за ўсіх, але ён нас у Мінску ўладкаваў нармальна. Я кватэру атрымаў, напрыклад, раней за яго.

— Першая Алімпіяда чым запомнілася?

— Калі даведаўся, што еду ў Мексіку, то быў бязмерна шчаслівы. Я сам прышываў літары «СССР» да касцюма.

Баяўся: раптам перадумаюць начальнікі ад спорту і мяне «адцяпць»... Пакуль не падняўся на трап самалёта — не верыў, што еду...

ват не запрасілі на спаборніцтвы па фехтаванні! Але мне не трэба гэтага міністэрскага запрашэння. Я сам прыехаў і глядзеў на гэтае пасмешышча ў беларускім фехтаванні, калі нашы дзеці прайграюць ледзь не ўсім, а прэзідэнт федэрацыі Шчыко гаворыць у інтэрв'ю журналістам, што «хлопцы набраліся вопыту і няважна, што яны прайгралі». Гэта ж ганьба. Бокун, мабыць, у труне перавярнуўся б, калі б гэта пачуў.

Чаму б на спаборніцтвы не запрасіць усіх ветэранаў, трэнераў з рэгіёнаў рэспублікі, каб пагутарыць, параіцца, падказаць, дапамагчы? Канешне, для чыноўніка галоўнае — утрымацца ў сваім крэсле. А

паступалі. Асабліва, калі суддзя пачынаў свавольніць, мы — спартсмены розных краін — адразу ставілі яго на месца. Хаця хапала і подласці... Але я рады, што сёння ўбачыў учынак сапраўднага мужчыны. Фехтаванне ж — гэта высакародны від спорту.

— Чым адрозніваліся ўражанні ад Алімпіяд?

— У 1968 годзе ў Мехіка — адкрытасцю, лагоднасцю, мітынгамі студэнтаў. У 1972 — тэрырыстамі і... лазняй. Мы пайшлі ў лазню ў Мюнхене, а аказалася, што ў Германіі лазні агульныя. Вось смеху было! Для нас — савецкіх людзей — гэта было абсалютна нечакана. Потым атрымалі загад ад начальства: у лазні не хадзіць. Пагражалі нават дадому адправіць. Чаму — незразумела...

— На беларускае фехтаванне сёння гатовы папрацаваць?

— Калі б мне прадаставілі магчымасць, то з задавальненнем стварыў бы фехтавальны клуб, як у Італіі. Клуб свайго імя. Я, мабыць, маю права на гэта? Але мне патрэбна падтрымка і дапамога на высокім узроўні.

— А не палохаюць праблемы, неспакойнае жыццё, новыя клопаты, валакiта?

— Ведаецце, калі аддаў нейкай справе ўсё жыццё, а займаешся іншым, усё роўна цягне. Вось і ў Італію я паехаў не таму, што мне нечага не хапала. У мяне была свая справа, свой бізнес. Я хацеў перадаць свой вопыт і веды маладым людзям, каб нехта працягнуў мой шлях і ўспомніў добрымі словамі, як я ўспамінаю сёння Галіакбарава, Бокуна, Лівенцава, Фелю...

— Нехта зараз вас у Італіі ўспамінае?

— Я падрыхтаваў 12 чэмпіёнаў Італіі. Мой вучань Альда Мантана двойчы заваёўваў Кубак свету сярод юніёраў, быў прызёрам першынства свету. Таранціна і Пасторэ, якіх я трэніраваў, выступалі на Алімпіядзе ў Сіднеі...

— У Італіі фехтаванне развіта вельмі добра. У іх шмат трэнераў. Чаму яны запрасілі вас?

— Замежны трэнер уносіць нешта сваё, новае, карыснае. Яны выкарыстоўваюць свой і чужы вопыт. Вывучаюць школы, стыль.

Можаце гэта пісаць або не пісаць — як хочаце. Але як можа фехтаванне развівацца ў краіне, калі на спаборніцтвы не запрашаюць былых спартсменаў?! Чым больш такіх людзей у зале — тым больш думак, спрэчак. Бялова, Сідзяк, Смалякоў, Фель — гэта ж сур'ёзныя людзі, з вопытам і ведамі!

Вось я вам прывяду прыклад: італьянцы, кітайцы, карэйцы плаціць грошы за тое, што прыедзе алімпійскі чэмпіён і патрэніруе каманду некалькіх месяцаў або проста дасць кансультацыю. А ў нас алімпійскія чэмпіёны пад бокам, але прапракаў няма ў Айчыне сваёй... На жаль...

Пётр РАБУХІН.

НА ЗДЫМКУ: Віктар СІДЗЯК атрымлівае ўзнагароду за падрыхтоўку чэмпіёнаў Італіі Луіці ТАРАНЦІНА (злева), ПАСТОРЭ — першы справа.

ЦЯМА ПРАРОКАЎ У СВАЁЙ АЙЧЫНЕ?

Па сутнасці, я трапіў у наймацнейшую каманду свету, якая ў 1964 годзе выйграла Алімпійскія гульні. А ў 1968 годзе ў каманду ўзялі адразу трох дэбютантаў: мяне, Уладзіміра Назлымава і Эдуарда Вінакурава. І двое «старых» было: Умяр Маўліханаў і Марк Ракіта.

Дарэчы, усе чатыры Алімпіяды мы ў фінале змагаліся з італьянцамі. Усе чатыры! І толькі на адной прайгралі — у 1972 годзе...

— Што тады адбылося?

— Я атрымаў вельмі цяжкую траўму: мне шабляй прабілі маску, і ўрачы паставілі дыягназ — «пранікаючае раненне вока». Прышлось выступаць з забінтаваным вокам. А гэта ўжо іншая каардынацыя і іншы бой. Але саступіў я ўсёго адзін укол — 4:5 («дзякуючы» суддзі). Увогуле, атрымалася прывольнае выступленне, таму што мэта была толькі адна — залаты медаль! Другі вынік расцэнываўся ў зборнай СССР як правал...

— Зараз пра такі правал можна толькі марыць...

— А ведаецце, чаму? Таму што нашых трэнераў і алімпійскіх чэмпіёнаў клічуць працаваць у Кітаі, Аўстралію, Італію, ЗША, Германію, а дома мы нікому не патрэбныя. У часы СССР алімпійскі чэмпіён меў права на ўсе спаборніцтвы хадзіць бясплатна. Чаму б міністру не напісаць такі загад зараз?! Нас, ветэранаў спорту, алімпійскіх чэмпіёнаў, ніколі не запрашаюць на спаборніцтвы, на спартыўныя мерапрыемствы. Пра нас забылі, мы нікому нецікавыя. А наш вопыт патрэбны толькі за мяжой. Там памятаюць, якія былі спартсмены ў СССР. А ў Беларусь спартыўныя чыноўнікі пра гэта забылі...

Ведаецце, чаму яшчэ я прыехаў на Беларусь? Тады я ў любы час мог зайсці ў кабінет Лівенцава ў час нарады. Ён перарываў «засядалаўку» і адразу цікавіўся: «Якія праблемы? Што здарылася? Чым магу дапамагчы?»

Гэта былі адносіны да спартсмена! І спартсмен плаціў краіне тым жа.

А зараз мяне, чатырохразовага алімпійскага чэмпіёна, на-

для гэтага трэба, каб начальнік, што стаіць вышэй, быў задаволены вынікам тваёй працы. Хіба ж тут да нас — алімпійскіх чэмпіёнаў мінулых гадоў?.. Трэба даваць план па медалях... Але мы якраз і хочам дапамагчы беларускаму спорту заваяваць гэтых медалёў як мага больш! Але мець зносіны з намі ніхто не хоча... А нам жа, ветэранам, як і маладым, патрэбна ўвага і падтрымка.

Таму самыя цёплыя ўспаміны пра кіраўнікоў беларускага спорту ў мяне звязаны з імёнамі Лівенцава і Бокуна. Гэта былі сапраўдныя педагогі!

Памятаю, у 1972 годзе на Алімпіядзе я прайграў першы бой у фінале — 4:5. Выйшаў расхваляваны ў калідор. Тут жа падышоў Герман Мацвеевіч. Ён падняў акулера, хвіліну (!) уважліва глядзеў на мяне, а потым гаворыць: «Ты што раскіс? А ну збярыся хутка! Яшчэ чатыры баі!» Я выйшаў і выйграў усе чатыры баі, стаў першым алімпійскім чэмпіёнам СССР у сваім відзе спорту. Падтрымка — вялікая справа. Чаго, дарэчы, я не заўважыў на спаборніцтвах у нас. Юнакі вядуць баі, а трэнеры... суддзья спаборніцтвы. Хіба ж гэта правільна? Ды трэнер не павінен адыходзіць ад свайго вучня, павінен падказваць, дапамагаць яму. А яны займаюцца судзействам... Спартсмен жа гэта бачыць і разумее, што для трэнера на першым месцы, што на другім, што на трэцім. Вы мяне разумееце, я кажу пра грошы, вучняў і пра Радзіму...

А ў Бокуна гэтыя паняцці ішлі ў адваротным парадку...

Хаця, вы ведаецце, мяне проста ўзрушыў высакародны учынак французскага фехтавальшчыка на гэтых юнацкіх спаборніцтвах у Мінску. У яго адчэпілася «маса» ў час атакі, і плямачка загарэлася ў нашага фехтавальшчыка. Тым не менш, француз падышоў да суддзі і папрасіў залічыць удар яму. Значыць, французскі трэнер у гэтага хлопца — вялікі педагог, у яго правільна растаўлены паняцці пра гонар, Радзіму і грошы.

У наш час мы таксама так

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:
Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАЦЮШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ.

Налі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПІЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 016 экз.
Зак. 1900.
Падпісана да друку 30.7.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстаная і аддрукаваная ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).